

2-нэ нап.

Утыку ущихьэкІэ

3-нэ нап.

НэхъыфІхэр сІпьалестік

3-нэ нап.

Адыгэ и жьэшІэ быдапІэ исп

4-нэ нап.

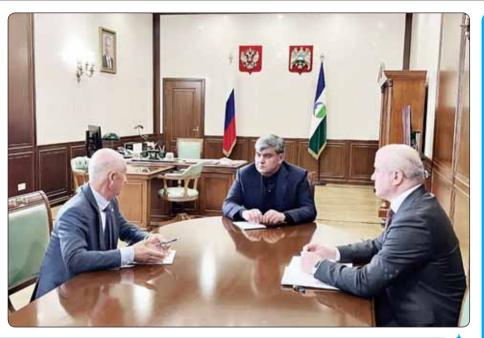
Зэманым къигъэувхэр

Кіуэкіуэ Казбек лэжьыгъэ Іуэхукіэ Іущіащ КъБР-м экономикэ зыужьыныгъэмкіэ и министр Рахаев Борисрэ республикэм Зыужьыныгъэмкіэ и корпорацэм и генеральнэ унафэщі Чочаев Ахъмэтрэ. Ахэр тепсэлъыхьащ хамэ къэралхэм санкцэхэр къыщытхуагъзув лъэхъэнэм республикэм инвестицэхэр къыхегъэлъхьэным и Іуэхукіэ щыіэ Іэмалхэм, инвестицэ проектхэр гъэзэщіа зэрыхъум.

ХЭГЪЭГУ Іэтащхьэм къулыкъущІэхэм пщэрылъ яшишІаш ЗыужьыныгъэмкІэ федеральнэ институтхэм (Хьэрычэт Іуэху мащІэмрэ курытымрэ зегъэужьынымкІэ корпорацэм, МСП Банкым, Кавказ.РФ. къулыкъущІапІэм) дяпэкІэ нэхъ купщІафІэу ядэлэжьэну. КъБР-м и ШэсыпІэ фондыр иджыри ядэІэпыкъунущ Хьэрычэт Іуэху мащіэмрэ курытымрэ, псом хуэмыдэу щіыналъэм и экономикэм дежкіэ мыхьэнэшхуэ зиіэ инвестицэ проектхэр зыгъэзащіэхэм, кредит къезыт Іуэхущіапіэхэм тыншу ядэлэжьэнымкіэ хэкіыпіэхэр къыхуагъуэтынущ.

Гулъытэ нэхъыбэ зыхуэщІыпхъэхэм хыхьэу къыхагъэщащ къэрал мылъкум щыщ зыгъэпсэхупІэхэм я зыужьыныгъэр. КІуэкІуэ Казбек унафэ ищіащ а іуэхущіапіэхэр къызэхаплъыхьыну, я пщэрылъхэр зэрагъэзащІэм ныкъусаныгъэ хэмылъыным кІэлъыплъыну

ШЫПШ Даянэ

ЗэпІэзэрытыныгъэм зэран хуэхъунукъым

КъБР-м и Іэтащхьэм иригъэкІуэкІащ Къэбэрдей-Балъкъэрым энономикэ, социальнэ зэпіэзэрытыныгъэ къыщызэгъэпэщынымкіэ щыіэ хэкіыпіэхэр зыгъэзащіэ Зэзыгъэуіу штабым хэтхэм я зэіущіэ. Абы нэхъыщхьэу щытепсэлъыхьащ ерыскъыхэкІкІэ гугъуехь дызэрыхэмытынум

тІэм, хьэрычэтыщІэхэм, жы- хэзгъэщу. лагъуэм я лыкіуэхэр.

КІуэкІуэ Казбек жиІащ:

ДыщІызэхуэзам и щхьэусыгъуэр Донецкрэ Луганскрэ щекіуэкі іуэхухэмрэ дгъэзэкіуэжыну ди хамэ къэралхэм къытхуагъзув санкцэхэмрэ дытепсэлъыхьын папщіэщ. Геопо- хъэщ сату Іэнатіэм. Ар малитикэмрэ зауэ Іуэхухэмрэ сыхуейкъым. Абы папщІэ ленностымкІэ, къэрал унафэщІ диІэщ. унафэ пэжхэр иубзыхуу, дзэ ригъэпэщыну. Власть къудамэхэмрэ цІыхубэмрэ ди къезгъэблагъэри, тикэ зэпіэзэрытыныгъэмрэ гъатхэпэмрэ МЫТЫНШЫМ къыщызэрагъэпэщащ, ди къэралым къыхуагъэув экономикэ санкцэхэм дызранэкіынымкіэ

штабхэр щолажьэ. Дэри апхуэдэ комиссэхэмрэ штабхэмрэ къызэдгъэпэщащ. ЗэlущІэм къедгъэблэгъащ республикэм и социально-экономикэ Іэна- гугъуехьу аращ. Инфляцэтіэм къару нэхъыщхьэу иіэ ми ерыскъым и уасэм зэхьэрычэт Іуэхум пэрытхэр. рыхэхъуэми кІэлъыплъ Іэна-Нобэ нэхъыщхьэу дызытепсэлъыхьыпхъэхэм ящыщщ абыхэм псори зэтес ящІытеухуауэ щыіэ хэкіыпіэхэр тыкіэр къагурыіуамэ. vaгугъу тщІыхэр зэуІуу къэ- хунэсынут. Ар жылагъуэм зышэхэмрэ ар зыщэжхэмрэ. Мэкъумэш ІэнатІэм пэрыт- хэм, ерыскъыр зэрыІыгъыу хэми депсэлъэнущ зэманым къытхуигъэув гугъуехь- гъэху» яжетІэркъым, апхуэдазэрыпэлъэщыным теухуауэ.

Япэ дызрихьэлІа гугъуехьхэм ящыщщ КъБР-м и КъищынэмыщІауэ, мылъку-кредит системэр, къыхэкІыр тыкуэнхэм къынэгъуэщІу жыпІэмэ, цІыхухэр гузавэри, банк бжэјупэхэм щызэхуэсащ, я ахъшэр къыхахыжмэ нэхъыфіу инущ. къалъытэри. Ар къагупсыса цІыхур япэу зыхуей хъу гугъуехьу зэрыщытыр ма- хьэпшыпхэри. Абы теухуауэ хуитІым къигъэлъэгъуащ. Ауэ Лъэпкъ банкымрэ Къэбэрдей-Балъкъэрым щылажьэ банкхэмрэ лэжьыгъэшхуэ я пщэ къыдэхуащ а махуэхэм. Сом мелуанищэхэр къыхахыжащ. Абы хьащ къытхуагъэува санкиджыри зэ хьэкъ ищащ, цэхэм я зэранкіэ дызыкъэралым ахъшэ зэриІэр, цІыхухэм гъэтІылъыгъэхэр зэрахъумэр. Мы Іэмалыр шынагъуэ къыщымыгъэхъукъэзгъэсэбэпу ціыхухэм за- ным. Хьэрычэтышіэхэм жахуэзгъэзэну сыхуейщ бан- Іащ республикэм ис ціыху-

ЗЭІУЩІЭМ хэтащ КъБР-м кым ахъшэ къыхэхыным и Правительствэм и Уна- нобэфейдэзэрыпымылъыр, фэщі Мусуков Алий, ми- абы щыпхъумэхэм техьэ нистерствэхэм, банк Іэна- ахъшэри зэрыхэхъуар къы-Кредитым и Іуэхур нэхъ гугъущ, ар зэрат лъыплъыну, щытыкіэ гугъу Зэјущјэр къыщызэјуихым процентыр хэхъуащи, хьэ- ихуэјамэ, зэгъусэу хэкіыпіэр рычэтыщіэ Іуэху мащіэмрэ курытымрэ пэрытхэм лей къатехьэнкІэ хъунущи, ари радщ.

Щхьэхуэу и гугъу щІып-

хуэ къэс дызыкІэлъыплъхэм убгъуауэ я гугъу сщІыну ящыщщ. КъБР-м Промышэнергетикэмрэ сатумкіэ, Мэкъумэш ІзнатІзмкІз и министерстлъэрызехьэ диіэщ, ди вэхэм къата хъыбархэм нэкъэралымрэ щіэблэмрэ я мыщі, сэ фошыгъур, крупашынагъуэншагъэр къызэ- хэр, хьэжыгъэр бэзэрымрэ тыкуэнхэмрэ къэзышэхэр сепсэкъалэныр жылагъуэ-поли- лъащ. Зэи къэхъуакъым мэлыжьысоциально-экономикэ зыу- хьымрэ апхуэдиз фошыгъу жьыныгъэмрэ мы зэман ди цІыхухэм щашха, ерыскъызэгъэпэ- къыр зэрыГыгъыу зыщэхэм щынырш. Абы ехьэліауэ хуэди 6-кіэ нэхъыбэ ирафедеральнэ къулыкъущІа- гъэкІ хъуащ. Жылагъуэм піэхэм комиссэ щхьэхуэхэр къагурыіуэну сыхуейт абы теухуа гугъуехь дызэримы 1энур. Фошыгъур зыщІымрэ, къыщІэзышымрэ, зыщэмрэ гъзувэ щытыкІэхэр къызэ- теухуауэ Іуэхум зыщыдгъзоперативнэ гъуэзати, къэралым фошыгъу и куэдщ, заводхэм щІэлъщ, къыщІашыну хунэмыс къудейуэ аращ, цыхухэр зэрежам щхьэкіэ. Мыр піалъэкіэ дызыхэхуа тІэхэр къызэдгъэпэщащ, ерыскъырэ цІыхур зыхуеи- жынущ. ЦІыхухэм махуипщІ нухэмкі экъызэгъэпэщыным къудей зыхуагъэшэчрэ щыубзыхуныр. АбыкІэ щыты- сэхэри ехуэхыжынут, ерыскІэр къыдгурагъэІуэнущ зи къыри и чэзум къашэну зэхахыну сыхуейщ. Тыкуэнзыщэхэм «уасэр кІэрывдизу цІыхур ежауэ щащэхукІэ, ауэ тралъхьэжыр нэхъ мащіэ ящіыну захудогъазэ. ерысщІэвмылъхьэу фи гъэтІылъыпіэхэм щывмыіыгъ, абы цІыхур нэхъри игъэгужье-

> гъэпэщыфынущ, - жиІащ КІуэкІуэм. Къызэхуэсахэр тепсэлъыхуэкІуэнкІэ хъуну щытыкІэм, республикэм ерыскъыкІэ

> сатуущІэхэм дадэлэжьэфы-

нущ, кІэлъыплъ, ядэІэпыкъу

лэжьакіуэ гупхэр къызэд-

Апхуэдэ дыдэщ

бэм зэрадэlэпыкъун lэмалыр япэ ирагъэщу, зыхуеину псомкlи къызэрызэрагъэпэщыфынур. Къищынэмыщlayэ, жаlащ хамэ къэрал къыщыщІагъэкІхэр ди къэралым ейхэмкІэ зэрахъуэ-. кІыну ІэмалыфІхэр зэрыщыІэр. А Іуэхухэр и кІэм нэсу зэригъэзэхуэну КъБР-м и Іэтащхьэм унафэ хуищІащ республикэ Правительствэм икІи хьэрычэтыщІэ Іуэху мащІэмрэ курытымрэ пэрытхэм а къалэныр зи пщэ дэлъ министерствэхэм япыщІауэ лэжьэн зэрыхуейр яжријащ. Зэман гъунэгъум лэжьакІуэ гуп къызэрагъэпэщынущ а Іуэхур я нэІэ щІэтыну, бэзэрым ерыскъыр телърэ-темылърэ кІэкъагъуэтыну.

Зэгуштэм и ктэухым КтуэкІуэ Казбек жиІащ хабзэкІи мылъкукІи щытыкІэм къызэрикіын къару республикэм зэрыбгъэдэлъыр, къулыкъущІапіэхэмрэ хьэрычэтыщІэхэмрэ зэгъусэу зэдэлажьэмэ. санкцэхэм къахь гугъуехьхэр тыншу къызэрызэранэкІынур.

ЗэІущІэм кърикІуахэм КъБР-м и Іэтащхьэр журналистхэм щахутепсэлъыхьым къыхигъэбелджылык ащ: «Ли къэралым къыхуагъэува санкцэхэм къэралым и экономикэр гугъуехь зэрыхигъэтым хуэдэу, республикэми, шэч хэмылъу, зэран къыхуохъу. Абыхэм я хэкІыпІэ хъунур щаубзыхуну федеральнэ къулыкъущ ап 1эхэм правительствэ комиссэхэр, лэжьакіуэ къызэрагъэпэщащ. НобэкІэ хьэрычэтыщІэхэм защІэгъэкъуэным, гугъуехь нэхъ хэхуа ІэнатІэхэм ядэІэпыкъуным теухуа унафэхэр щы-Іэш. Псом япэ игъэшыпхъэр, дауи, цІыхухэр ерыскъы щымыщІэнырщ, банкхэр зэпымыууэ лэжьэнырщ. Фэри фыщыгъуазэ хъунщ я гъэтІылъыгъэхэр къыхахыжыну банкхэм мы махуэхэм цыхушхуэ зэрыщызэхүэсам. А псори ипіэ иувэжащ, банкхэри мэлажьэ. НобэкІэ къыхахыжу аракъым, атІэ халъхьэу аращ, абы фейдэ къыпэкІуэнущи. Апхуэдэ дыдэу щытыкіэм уасэхэр зэрыдэуейр къишащ. ЦІыхухэр нэхъ зыщІэупщІэ ерыскъыхэм я уасэр хагъахъуэ. Псалъэм папщІэ, фошыгъум. Нобэ дытепсэлъыхьащ фошыгъум, щакхъуэм, хьэжыгъэм дызэрыщымыщІэнум. Нэгъабэ къапштэмэ, иджы хуэдэ палъэм щаупщіэ иіакъым фошыгъўм. Иджы пліыкіэ нэхъыбэ ящэху. ЦІыхухэм зэхахыну сыхуейт, махуитІ-щыкІэ ари зэрызэтеувэжынур. Ерыскъы зэlыхьэнур къащэхуу ямыгъэтІылъми хъунущ. Тшхын щыдмыгъуэт щытыкІэ дихуэнукъым. Нобэ дызытепсэлъыхьахэм ящыщщ хьэрычэт Іуэху мащІэмрэ курытымрэ дадэІэпыкъун зэрыхуейр, экономикэм удын имыгъуэтын папщІэ. Си фІэщ мэхъу ди лъахэм и социально-экономикэ зыу-

КЪЭБАРТ Мирэ.

жьыныгъэм зыри зэран

зэрыхуэмыхъунур», - жиlащ

Медицинэ ІзнатІзм зыщІегъакъуэ

КъБР-м и Іэтащхьэ Кіуэкіуэ Казбек яхуэзащ республикэм узыншагъэр хъумэнымкіэ и министр Къалэбатэ Рустамрэ Къэбэрдей-Балъкъэрым къэхъукъал щіэ къызэрымыкіуэхэм хэхуахэм защіэгъэкъуэ-нымрэ медицинэ дэіэпыкъуэгъу псынщіэмкіэ и цент-рым и унафэщі Къардэн Алимрэ.

РЕСПУБЛИКЭМ и Іэтащхьэм центрым и лэжьакІуэ гупым фіыщіэ яхуищіащ коронавирус узыфэ зэрыціалэм зыщиубгъу лъэхъэнэм, зы махуэм къриубыдэу «Дэlэпыкъуэгъу псынщlэр» 500-рэ щраджэ къыщыхъуам, я къару емыблэжу я ІзнатІзм зэрыпэрытам папщіэ. Мы зэманым Іуэхущіапіэр нэхъапэкіэ зэрылэжьа щытыкіэм техьэжащ - махуэм къриубыдэу абыхэм я дэІэпыкъуныгъэ хуэныкъуэхэр 200-м ноблагъэ.

Зэіущіэм щытепсэльыхьащ піэщіэгъуэкіэ ціыхухэм медицинэ Іуэхутхьэбзэхэр яхуэзыщіэ центрым дежкіэ мыхьэнэшхүэ зиГэ Гуэхүгъуэ зыбжанэм, абыхэм ящыщщ ІэнатІэм и автопаркыр зыхуэныкъуэ машинэхэмкІэ КЪЫЗЭРЫЗЭГЪЭПЭЩАМРЭ Я ЩЫТЫКІЭР ЗЫХУЭДЭМРЭ. КЪЭРА лым и автомобиль промышленностыр дэlыгъынымкlэ программэм хэту «ДэІэпыкъуэгъу псынщІэм» и транспортхэр илъэс къэс щіэкіэ зэрахъуэкі. Апхуэдэу 2019 2021 гъэхэм республикэм къыхуаутІыпщащ автомобиль 58-рэ. Псори зэхэту медицинэ Іуэхущ ап эхэм я эщ санитар транспорту 204-рэ, абы щыщу 14-р «А» - классым, 155-р - «В» классым, 35-р «С» классым хохьэ. Автопаркым и машинэхэм я процент 60-р къызэрагъэсэбэпрэ илъэси 5 ирикъуакъым.

«ШытыкІэ гугъум икІи хьэлъэм иту зэрылажьэ. зэпэубыда транспортыр псынщІэу жьы мэхъу, ар нэхъыбэрэ зекіуэным хэкіыпіэхэр къыхуэгъуэтыным мыхьэнэшхүэ иіэщ. Фіагъ лъагэ иіэу машинэхэм щакІэльыпль, ахэр шызэрагьэпэшыж зыуэ шыт автобазэ къызэгъэпэщынымкlэ хэкlыпlэхэм лъыхъуэн хуейщ», къыхигъэщащ КІуэкІуэ Казбек.

Апхуэдэу я мурадщ Лермонтовым и цІэр зезыхьэ уэрамым тет «Дэlэпыкъуэгъу псынщlэм» и хэщlапlэр сыт и лъэныкъуэкІи зыхуей хуэгъэзауэ зэрагъэпэщыжыну, федеральнэ гъуэгум щылажьэ ІэнатІэм хухах мылъкум хагъэхъуэну. Мы зэманым ди щІыналъэм хиубыдэ федеральнэ гъуэгум къэхъукъащ э къызэрымыкіуэхэм хэхуахэм защіэзыгъакъуэ центрым и пункту 5 щолажьэ. Гъуэгу-транспорт къэхъукъащ эхэм хэхүа ціыхухэм абы и фіыгъэкіэ псынщізу медицинэ дэГэпыкъуныгъэхэр яГэрохьэ, сымаджэщым нашэсыхукІэ реанимацэ и лъэныкъуэкІэ зыхуэныкъуэ Іуэхутхьэбзэхэр хуащІэну Іэмал яІэш.

ТХЬЭХУЩЫНЭ Ланэ.

Урысейм ІэщэкІэ ЗэщІэузэда и Къарухэр ягъэгушхуэ

Урысейм Іэщэкіэ Зэщіэузэда и Къарухэм щыщу мы махуэхэм Украинэм щы эхэр зэрытрагъэгушхуэу ирагъэжьа #Россия Мы къафэ флешмобым зыкъыщагъэлъэгъуащ «Кабардинка» къэрал академическэ ансамблымрэ «Балкария» ІуэрыІуатэ-этнографие къэфакіуэ гупымрэ.

ИРАГЪЭКІУЭКІ Іуэхум и къалэн нэхъыщхьэр Урысейм щыпсэу лъэпкъхэр зэрызэкъуэтыр, абыхэм къэралым и дзэм зэрызыщ агъакъуэр къэгъэлъэгъуэнырщ.

Роликым къыкіэщіэтщ Урысей Федерацэм и Президент Путин Владимир къэрал лъэпкъыбэр зэрызэкъуэтым теухуа и къэпсэлъэныгъэм щыщ Іыхьэ: «Сэ сылакъщ, сыдагъыстэнщ, сышэшэнщ, сыурысщ, сытэтэрщ, сыжуртщ, сымордвинщ, сыосетинщ... Срогушхуэ мы дунейм, Урысей иным, лъэщым, лъэпкъыбэм

сызэрыщыщым». «Кабардинка»-мрэ «Балкария»-мрэ ягъэзэщІа къафэм иужькіэ, артистхэр «Z» дамыгьэр къагъэлъагъузу уващ икІи флешмобым и чэзур Ингуш Республикэмрэ Осетие Ищхъэрэ - Аланиемрэ иратащ.

Къэбэрдей-Балъкъэрым и къэфакІуэхэм #Россия_Мы Іуэхум пащат Адыгэ Республикэм и «Налмэс» къэрал академическэ ансмаблым игъэзэщіа къафэм иужькіэ. БЛИЙ Даянэ.

Egwanla нахъыщхьахамра щІыналъэм и зыужьыныгъэмрэ

КъБР-м и Парламентым и Президиумым и зи чэзу зэхуэсыгъуэ иджыблагъэ щы ащ. Ар иригъэк Іуэк ащ респубубыд увыпіэм, хуащі хэлъхьэныгъэм. А псалъэмакъым жыджэру хэтащ ди республикэм щылажьэ еджапіэ нэхъыщхьэхэм я унафэщіхэр.

УТЫКУ ирахьа Іуэхугъуэм теухуа доклад купщІафІэ зэхуэсым щищІащ КъБР-м и Парламентым Егъэджэныгъэмкіэ, щіэныгъэмрэ щіалэгъуалэм я ІэнатІэм къыщаІэта Іуэхугъуэм мы зэманым икъукІэ мыхьэнэшхуэ зэриІэр, апхуэдэуи жиlащ къэралыр иджыпсту зэрыт щытыкІэ къызэрымыкІуэм къишынымкіэ егъэджэныгъэ нэхъыщхьэм къалэнышхуэ и пщэ зэрилъыр.

- Ди республикэм щолажьэ федеральнэ мыхьэнэ зиіэ еджапіэ нэхъы- джэм, нэгъуэщіхэми. щхьэу щы: Бэрбэч Хьэтlутlэ и цlэр зезыхьэ Къэбэрдей-Балъкъэр къэрал университетыр, Klyэкlyэ Валерэ и цlэр зезыхьэ Къэбэрдей-Балъкъэр къэрал мэкъумэш университетыр, Кавказ Ищхъэрэм гъуазджэхэмкІэ и къэрал инститэныгъэ лэжьыгъэхэм къадэкІуэу, иджырей еджапіэ нэхъыщхьэхэм щрагъэкіуэкі щІыналъэм и экономикэм, социальнощэнхабээ гъащІэм я зыужьыныгъэм ехьэлІа лэжьыгъэхэри. А ІэнатІэм жылагъуэ зыужьыныгъэм хуищ хэлъхьэны-«ещанэ къалэнкіэ». Ипэжыпіэкіэ жыпіэ- Рахаев Анатолийрэ (СКГИИ-м и ректор). нумэ, еджапІэ нэхъыщхьэр мэхъу щІэныгъэмрэ зыужьыныгъэмрэ щІыналъэм щызыгъэкІуатэ къару лъэщ. А ІэнатІэм щагъэхьэзыр республикэм и экономикэр зыхуэныкъуэ ІэщІагъэлІхэр, апхуэдэуи хьэрычэтыщІэ Іуэхум адэкІи зиужьынымкІэ сэбэпышхуэ мэхъу.

Емузыр апхуэдэу тепсэлъыхьащ еджапіэ нэхъышхьэхэр ди шіыналъэм къыщызыух щіалэгъуалэм лэжьапіэ іэнатіэ ягъуэтыным гулъытэ нэхъыбэ хуэщІын зэрыхуейм, абы къыхэкІыуи, зэгурыІуэныгъэр зи лъабжьэ егъэджэныгъэм нэхъри зэрызегъэужьыпхъэм. ЕджапІэ нэхъыщхьэхэр, абы къызэрилъытэмкіэ, щытын хуейщ къыщапщытэ, къыщахутэ Іуэхущіапізу икіи лъэпкъ экономикэм и зыужьыныгъэм сэбэп хуэхъупхъэш.

Докладым дыщІигъуу, зэІущІэм къыщыпсэлъащ Бэрбэч Хьэтlутlэ и цlэр щышlэмрэ абы и хэкlыпlэу илъагъумрэ. зезыхьэ КъБКъУ-м и ректорым и къалэнхэр зыгъэзащІэ Альтуд Юрэ. Абы и псалъэм ипэ къихуэу, зэхуэсым кърихьэлІахэр ирагъэплъащ къэралым и еджапІэ нэхъыфІи 100-м халъыта а университетым зыІэригъэхьа ехъулІэныгъэхэм ятеухуа видеоролик гъэшІэгъуэн.

- Бэрбэч ХьэтІутІэ и цІэр зезыхьэ Къэбэрдей-Балъкъэр къэрал университетыр дерацэ псом я щІэныгъэ икІи егъэджэныгъэ центр пашэхэм ящыщщ. ЩІэныгъэкъэхутэныгъэ лъэщхэр щрагъэкІуэкІ, егъэджэныгъэ-гъэсэныгъэ лэжьыгъэ купщафіэ щызэфіах еджапіэм студент мин 17 щоджэ, егъэджакіуэ 700 щолажьэ (127-р щІэныгъэхэм я докторщ, 408-р кандидатщ), - жиlащ Алътудым. - Инсти- гъэліхэм дызэрыхущыщіэр къэзышэр тути 10-мрэ колледжи 4-мрэ псоми зэхэту егъэджэныгъэ программэ 362-рэ щагъэзащіэ. КъБКъУ-м епхауэ я Іэзагъэм щыхагъахъуэ, щІэныгъэ щхьэхуэ щызэрагъэгъуэт курсхэри мэлажьэ. 2021 гъэм ахэр къаухащ цІыху мини 10-м щІи-

Иужьрей илъэсхэм еджапІэ нэхъыщхьэм и лэжьыгъэр езыгъэфlакlуэ зэхъуэкІыныгъэхэр къэхъуащ. Псалъэм папщіэ, Болонскэм и къэпщытэкіэм хуэкІуащ, къищынэмыщІауэ еджапІэ нэхъыщхьэхэм я лэжьэкІэр къапщытэу зэрыхуежьам и фІыгъэкІэ ВУЗ-хэм хуагъзуващ ахэр къззыуххэм ІзнатІз егъзгъуэтыным я нэІэ трагъэтын хуейуэ.

Алътудым къызэрыхигъэщамкіэ, ди шІыналъэм и зыужьыныгъэм теухуауэ «Приоритет-2030» программэм зэрыхагъэхьар икІи абы елэжьын зэрыщІадзэрэ политикэ проекти 10-рэ стратегие мыхьэнэ зиІэ Іуэхуи 5-рэ зэрагъэзэщІэнум и хэпэм и 24-м ирагъэкІуэкІыну. ужь ихьащ.

- Программэм Іэмал къыдет еджапІэ нэхъышхьэхэм я ІэшІагъэлІхэр къетшэ-

дызэгухьэу КъБКъУ-р дунейпсо мыхьэнэ зиІэ «Тула ТЕХ» щІэныгъэ-еджэныгъэ центрым. ликэм и хабзэубзыху ІэнатІэм и Москва къэрал университетым ядо-Унафэщ Егоровэ Татьянэ. Зэхуэсым лажьэ, - жиlащ къэпсэлъам. - 2020 гъэм **щытепсэлъыхьащ щІыналъэ зыужьы-** и фокІадэм Урысейм щыяпэу КъБКъУ-м ныгъэм еджапІэ нэхъыщхьэхэм ща- хузэфІэкІащ «Эрмитаж-Кавказ» щэнхабзэ-егъэджэныгъэ центрыр къызэригъэпэщыну. Археологие, тхыдэ, лъахэхутэ Іуэхухэм ІэщІагъэлІхэр хуэгъэхьэзырыным, абыхэм епха проектхэр гъэзэщ а хъуным я лъэныкъуэкІэ абы мыхьэнэшхуэ иІэнущ.

Алътудыр тепсэлъыхьащ щІэныгъэ, щэнхабзэ ІуэхухэмкІэ КъБКъУ-р Къэбэрдей-Балъкъэр къэрал мэкъумэш универ-ІуэхухэмкІэ и комитетым и унафэщІ Емуз ситетымрэ Кавказ Ищхъэрэм Гъуаз-Нинэ. Абы къыхигъэщащ хабзэубзыху джэхэмкіэ и къэрал институтымрэ зэрадэлажьэ щіыкіэм, іэщіагъэліхэм зэрыхущыщІэм и хэкІыпІэу къагъэлъагъуэм, нэгъуэщі щіыналъэхэм эксперт лъэщхэр къызэрырашым, школакІуэхэм драгъэкІуэкІ лэжьыгъэм, еджапІэр зыхэт волонтёр Іуэхухэм, щіэныгъэ гуэдзэн зэзыгъэгъуэтыну хуейхэр зэрырагъа-

КъБР-м егъэджэныгъэмкіэ, щіэныгъэмрэ щіалэгъуалэм я Іуэхухэмкіэ и министр Езауэ Анзор къыхигъэщащ экономикэм пыщіа іэщіагъэліхэмкіэ республикэр къызэгъэпэщыным и щІыналъэ жыпхъэм теухуа программэр гъэзэшІэныр тутыр. Къинэмыщіауэ, КъБР-м щыіэщ къызэращтар, абы ипкъ иткіэ лэжьакіуэ мыкъэрал еджапіэ нэхъыщхьэ зыбжанэм хуэныкъуэ Іэнатіэхэр зыхуэдэр къызэрая къудамэхэр. Абыхэм ехьэлІа статистикэ пщытэр. КъищынэмыщІауэ, министрым дијэкъым, - жијащ Емузым. - Зэфјагъэкі къыхигъэщащ 2024 гъэм ирихьэл у шкохабзэ егъэджэныгъэ, щІэныгъэ-къэху- лакіуэхэм я бжыгъэм хэхъуэну зэрыхуагъэфащэр къэлъытауэ егъэджакіуэхэм папщіэ іэнатіэщіэ мин зыбжанэ къызэрагъэпэщыну зэрамурадыр.

ЩІыналъэм и зыужьыныгъэм теухуауэ КъБКъУ-м иІэ мыхьэнэм тепсэлъыхьащ КъБР-м и Парламентым и депутатхэу гъэм нобэ йоджэ университетым и Апажэ Аслъэнрэ (КъБКъАУ-м и ректор)

> КПРФ-м и фракцэм и унафэщ Пащты **Борис**, «Захуагъэ здэщыІэ Урысей Пэжым и телъхьэ» фракцэм и унафэщІ Кебеков Владимир, КъБР-м и Парламентым ЛэжьыгъэмкІэ, социальнэ политикэмрэ узыншагъэр хъумэнымкІэ и комитетым и унафэщіым и къуэдзэ, ЛДПР-м фракцэм и унафэщі Безгодькэ Владимир, Мэкъумэш Іуэхухэмкіэ, щіыуэпсыр къэгъэсэбэпынымкіэ, экологиемрэ дыкъэзыухъуреихь дунейр хъумэнымкІэ комитетым и унафэщІым и къуэдзэ, «Шхъуантіэхэр» фракцэм и унафэщі Щхьэгъэпсо Сэфарбий сымэ къытеувы ащ щ і эныгъэ куу зи і эщ агъэліхэмкІэ республикэр къызэгъэпэщыным епха гугъуехьхэм.

> Егоровэ Татьянэ гулъытэ хэха хуищ ащ медицинэ ІэнатІэр лэжьакІуэхэм зэрыху-Апхуэдэуи ар щізупщіащ егъэджакіуэ Іэщіагъэм и пщіэм зэрыхагъэхъуэфыну Іэмалхэм.

Алътуд Юрэ къыхигъэщащ щыхьэрым и еджапІэ нэхъыщхьэхэм я япэ курсхэм щІэсауэ илъэс къэс республикэм студенти 150 - 200-м къызэрагъэзэжыр, абыхэм КъБКъУ-м етІуанэ курсым я щІэныгъэм щыпащэну Іэмал зэрыратыр. Къэбгъэди республикэм и мызакъуэу, Урысей Фе- лъагъуэмэ, апхуэдэ гугъуехьхэр адрей щІыналъэхэми щынэрылъагъуу щыІэщ.

Гъунэгъу щІыналъэхэм къикІым я нэхъыбэм КъБКъУ-м и медицинэ факультетыр къызэрыхахым къигъэлъагъуэу къысщохъу ди еджапІэр зэрыцІэрыІуэр. Бюджетым проценти 10 хухэхауэ зэрыщытым емылъытауэ, ІэщІаеджакІуэхэм езыхэм языныкъуэ унэтІыныгъэхэр къызэрыхамыхырщ. Ар епхауэ щытынкІэ хъунущ, псалъэм папщіэ, лэжьэн щіадзэмэ, я улахуэр зэрымэщІэнум. Ди еджапІэм и мурадщ зыхуригъаджэ медицинэ ІэщІагъэхэр зыхуэдэм хэплъэжыну, - жиІащ Алъту-

ЕгъэджакІуэхэм я лэжьыгъэм и пщІэр къэІэтыным щытепсэлъыхьым, абы жи-Іащ а ІэнатІэр къыхэзыхахэм я улахуэр нэхъыбэ ящІмэ, а Іуэхум щІалэгъуалэр нэхъ тегушхуэну къызэрыщыхъур. КъищынэмыщІауэ, университетым иджыри щІэсу курыт еджапІэхэм щылэжьэну ІэщІагъэлі ныбжьыщІэхэм Іэмал етынми щытыкІэм зригъэхъуэжыфынущ.

Къэпсэлъахэм я Іуэху еплъыкІэхэр къалъэбакъуэфіу къыщіэкіащ КъБКъУ-р гъэлъэгъуа нэужь, зэлэжьыпхъэхэр ягъэбелджылащ.

Зэlущіэм унафэ щащіащ КъБР-м и Парламентым и зи чэзу зэlущlэр гъат-

> КъБР-м и Парламентым и пресс-Іуэхущіапіэ.

ДифІ догъэлъапІэ

ТхылъышІэ

ФІэліыкірэ пщіэрэ зиіэ

ТхакІуэ цІэрыІуэ, адыгэлІ щыпкъэ Къэрмокъуэ Хьэмид и ныбжьыр илъэс 85-рэ ирокъу

Къэбэрдей-Балъкъэрым щэнхабзэмкіэ щіыхь зиіэ и лэжьакіуэ, тхакіуэ, критик, зэдзэкіакіуэ Къэрмокъуэ Хьэмид и ныбжьыр дыгъуасэ илъэс 85-рэ ирикъуащ.

ЛЭЖЬЫГЪЭ купщафіэ куэд зи къалэмыпэм къыщіэкіа ціыху гуащіафІэщ Хьэмид. Езым и тхыгъэхэмкІи, зэхуихьэсыжахэмкІи, зэридзэкІахэмкІи лъэпкъ литературэм хэлъхьэныгъэфІ хуищІащ. Хьэмид и дуней тетыкіэкіэ фіэліыкірэ пщіэрэ зиіэ цІыхущ, зэпІэзэрытщ, хэлъ нэмысымкіэ, бгъэдэлъ щіэныгъэмкіэ, зыхэтхэм яхуи э зэхэщыкымк э сыт и лъэныкъуэкІи щапхъэщ.

Куэдрэ зи цІэ кърамыІуэ, атІэми едмы едмеіши къыпхуэмылъытэн хуэдизу ин цІыхухэм ящыщ зыщ илъэс хыщіым щіигъуауэ адыгэ литературэр зи Іэпэгъу Къэрмокъуэ Хьэмид. ЩІэныгъэ куу зыбгъэдэлъ, зи анэдэлъхубзэр нэгъэсауэ фіыуэ зыщіэ адыгэліым лэжьыгъэ гъэщІэгъуэн куэд и Іэдакъэ къыщІэкІащ, ахэр ІуэрыІуатэмрэ литературэмрэ я Іуэху нэхъыщхьэхэм хэм, псом хуэмыдэу сабийхэм, теухуащ икІи куэд щіауэ тхылъеджэхэм гунэс ящыхъуащ.

Къэрмокъуэ Хьэмид Гъузер и къуэр Бахъсэн районым хыхэ Зеикъуэ къуажэм 1937 гъэм гъатхэпэм и 14-м къэрал пединститутым филологиемкіэ и факультетым щіотіысхьэ икіи ехъулІэныгъэ иІэу 1960 гъэм къеух. Илъэс зытіущкіэ «Ленин гъуэгу» газетым щолажьэ, иужькіэ «Іуащхьэмахvэ» журналым критикэмкіэ и къудамэм и унафэщіу ягъакіуэ. И зэа журналым и редактор нэхъыщхьэ лэныр игъэзэщІа нэужь, 1971 гъэм «Эльбрус» тхылъ тедзапіэм и унафэщІу ягъэув.

Хьэмид Урысейм и ТхакІуэхэми Журналистхэми я союзхэм куэд щіауэ

ЩІэныгъэліым и лэжьыгъэхэм щіыпіэ ин щаубыд япэ лъэпкъ узэшІакІуэхэм, адыгэ литературэм и лъабжьэр зыгъэтІылъахэм, ди зэманым жыджэру лажьэ тхакіуэусакіуэхэм я Іэдакъэщіэкіхэр зэпкърыхыным. Абы лэжьыгъэ щхьэхуэ триухуащ нобэрей лъэпкъ литературэ папщіэ къыдэкі тхыгъэхэм, усакіуэ ихьэми нэхъыфі дыдэм хуэдэу зэ- сщізуэ икіи сытемыукіытыхьу жызоіз ныбжьыщІэхэм я творчествэм. Къэр- фlex, щІэныгъэшхуэ бгъэдэлъщ, и си псалъэр: сэ Хьэмид къызолъытэ лиа Дмитрий, Іэщын Хьэзрэт сымэ къабзэщи. Лъэпкъыр дызэрыгушхуэ цІыху лъапіэу. Зы дагъуэ зимыіэ ятеухуа лэжьыгъэ хьэлэмэтхэр. ЩІэ, хъуну зылі адыгэм къилъхуамэ, Хьэ- цІыху щыіэкъым жаіэ, Хьэмид апхуэ-

Адыгэ ІуэрыІуатэр Къэрмокъуэ Хьэмид фІыуэ зэрилъагъум, куууэ зэрищІэм и щыхьэт наlуэщ лэжьыгъэ купщафізу и Іздакъз къыщізкіахэр. Абы къыдэкІуэуи щІэныгъэлІыр ерыщу иужь итщ ІуэрыІуатэм и мыхьэнэр, и дахагъыр, ящІэлъ гупсысэхэм я кууагъыр иджырей тхылъ-

ЕджакІуэхэм я Х Кавказ Ищхъэрэ олим-

піэхэм щіэс сабийхэм ящыщу 1500-м щіи-

хъуауэ ди щІыналъэм щекІуэкІ зэ-

хьэзэхуэхэр ди университетым къызэре-

гъэпэщ икІи зэхешэ КъБР-м Егъэджэны-

гъэмкіэ, щіэныгъэмрэ щіалэгъуалэм я

жыр зи зэхэщіыкіыр лъагэ, зи къзухьыр

ин сабийхэр наlуэ къэтщІынырщ. Дауи,

еджапІэм къыщрата есэныгъэхэр зэхьэ-

зэхуэм екlуу къыщызэгъэлъэгъуэжыф

ныбжьыщІэхэр ди университетым къы-

щІэтІысхьэну дыхуейщ. Зы лъэныкъуэкІэ,

мы олимпиадэхэр езы цІыкІухэм я щІэ-

ныгъэр здынэсыр къапщытэжынымкІэ Іэ-

малыфІщ, ауэ абы нэмыщІ, къыхэжаны-

кІахэм Зыуэ щыт къэрал экзаменхэм балл

«Къалэн нэхъыщхьэу зыхуэдгъэувы-

Іуэхухэмкіэ и министерствэм и гъусэу.

зыбжанэ Къэрмокъуэм къыдигъэкІаш. абы нэмышІ газетхэмрэ журналхэмрэ къытохуэ Хьэмид зэхуихьэсыжа таурыхъхэмрэ хъыбархэмрэ. Ди цІыхуфІыуэ ялъэгъуащ Къэрмокъуэ Хьэмид и тхылъхэу «Жыр пыlэр» (1970), «Бажэ пшынэр» (1971), «Таурыхъхэр» (1994), «Нартхэр» (1996).

ЦІыхухэр нэхъыфіу зэрыцІыхун, къыщалъхуащ. Курыт еджапіэр къиу- зэныбжьэгъугъэ быдэ яку дэлъын ха нэужь, ар 1955 гъэм Къэбэрдей папщіэ, мыхьэнэшхуэ иіэщ нэгъуэщі лъэпкъхэм я художественнэ тхыгъэди бзэмкіэ зэдзэкіынми. И лэжьыгъэм зэрыпэрыувэрэ а Іуэхум гулъытэшхуэ Къэрмокъуэм хуещІ икІи фІы дыдэу къохъулІэ, адыгэбзэри урысыбзэри фіыуэ зэрищіэм и абы щыгъуэми псоми я піэм иувэффІыгъэкІэ. Абы зэридзэкІа тхыгъэхэм фіэкіхэр къалъытэри, Къэрмокъуэр я нэхъыбэр лъэпкъ тхыгъэхэм яхыхьащ, нэгъуэщІыбзэкІэ тхауэ щытауэ 1972 гъэм ящі, илъэситхукіэ а къа- гу лъумытэжу Къэрмокъуэ Хьэмид зэридзэкlащ Къаз-Джэрий и «ХьэжытІэгъуей аузыр», КІашэ Адэлджэрий (Къалэмбий) и рассказхэр. «Абрэджхэр», «Іуащхьэ щыгум» повестхэр, Кіэрашэ Тембот и повесть ящыщ зым тхакіуэ ціэрыіуэ Къэр-«Шапсыгъ пщащэр», «Шу закъуэ» романыр, Шинкіубэ Бэгърат и «ЖылакІэ» романыр. Абыхэм нэмыщІкіэ Хьэмид адыгэбзэкіэ «къи- лэжьакіуэшхуэщ, унагъуэ дахэ иіэщ. гъэпсэлъащ» Толстой Лев, Тургенев А Иван, Горький Максим, Шолохов Михаил сымэ.

тэмэму къемыхъуліа щыізу си фізщ хъыщізм сыту хуабжьу щытхъурэ критикэм и щытыкІэм, сабийхэм хъуркъым. Сыт хуэдэ Іўэху яужь къысхужызыІэн щыІэнкІэ хъунщ. Ари мокъуэм итхащ КІэрашэ Тембот, Гу- адыгэбзэр лъэщщ, и гупсысэр адыгэлІ нэсу, хэкулІ зыхужыпІэ хъуну гъэщІэгъуэн куэд къыщихутащ нарт мид етІуанэщ. А псалъэхэр ди лээпосым, lyэрыlyатэм и жанр щхьэ- жьэгъуу щыта, нобэми ди чэнджэщэгъуфіу къыдбгъэдэт ціыху щыпкъэм къызэрилэжьыр хьэкъщ.

«Нобэ къэбэрдей-шэрджэс диалектым иритхэхэм яхэткъым, сэ къы- лъэр емэщІэкіыу, псори зэхъуапсэ зэрысщыхъумкІэ, Къэрмокъуэ Хьэмид и бзэ дахэ гурыіуэгъуафіэмрэ къигъэсэбэп стилистикэмрэ хуэдэ зиіэ, - къызжиіауэ щытащ Къэбэрдей Адыгэ хасэм и тхьэмадэ ХьэфІыцІэ еджэхэм къазэрыгуригъэТуэным. Туэ- Мухьэмэд, Хьэмид и гугъу къысхуирыІуатэ зэхуэхьэсауэ зэрыт тхылъ щІу. - Абы щыхьэт лей тохъуэ Хьэмид

Олимпиадэхэр зэфІэкІащ

Бэрбэч Хьэтіутіэ и ціэр зезыхьэ Къэ- лейхэр къахущіигъунущ, нэгъуэщі лъэ-

бэрдей-Балъкъэр къэрал университе- ныкъуэкіэ убгъэдыхьэмэ, хэт сыт хуэдэ

тым гъатхэпэм и 12 - 13-хэм щекіуэкіащ шіэныгъэ иіэми дэри къэтхутэну Іэмал

КЪЭБЭРДЕЙ-БАЛЪКЪЭРМИ Ингушми ныгъэ 11-кіэ екіуэкіащ. Япэ махуэм сабий-

курыт щІэныгъэ щрагъэгъуэту ит еджа- хэм есэпым, урысыбзэмрэ литературэм-

гъу хэтащ зэпеуэхэм. Илъэс зыбжанэ ем епха лэжьыгъэхэр, етІуанэ махуэм

Карсаковэ Галинэ.

хьауэ щытащ.

догъуэт», - жеlэ КъБКъУ-м и лэжьакlуэ

Зэхьэзэхуэхэр махуитікіэ, дерс унэтіы-

рэ, тхыдэм, химием, физикэм, географи-

есэпым, урысыбзэм, биологием, обще-

ствознанием, инджылызыбээм, информа-

тикэм епхахэр ягъэзэщ ащ. Лэжьыгъэхэр

курыт щІэныгъэ щрагъэгъуэт ІуэхущІа-

піэхэр зэрылажьэ программэм тещіы-

КъБКъУ-м и пресс-ІэнатІэм хъыбар

къызэритымкіэ, Еджакіуэхэм я Х Кавказ

Ищхъэрэ олимпиадэхэм щытекІуахэм

Зыуэ щыт къэрал экзаменхэм къыщахь

балл бжыгъэм баллитху халъхьэжыну

Іэмал яІэщ, къыщыхэжаныкІахэм къыха-

хыну унэтІыныгъэм хэт дерс нэхъыщ-

ЩХЬЭЩЭХУЖ Инал. .

хьэм балл щырыщ хущІагъунущ.

зэридзэкІа Къандур Мухьэдин и «Кавказ» трилогиемрэ хэхэс адыгэ тхакІуэхэм я ІэдакъэщІэкІ къыхэхахэр зэрыт «ЩІэин» тхылъымрэ».

Щхьэхуэу тепсэлъыхьын хуейуэ къыщІэкІынщ адыгэ журналистикэм зегъэужьыным Къэрмокъуэ Хьэмид хуилэжьам. Абы теухуауэ гугъэзагъэу жиlауэ щытащ тхакlуэ, зэдзэкlакіуэ Мэзыхьэ Борис. «Адыгэ псалъэ» газетым, «Іуащхьэмахуэ» журналым, «Эльбрус» тхылъ тедзапІэм щыщылэжьа илъэсхэм Къэрмокъуэм куэд зэфІигъэкІащ тхыбзэм зегъэужьыным, къупхъэ хъуауэ абы зезымыгъэузэщІ лъахъэхэр ихыным ехьэліауэ. Щіэджыкіакіуэхэм ноби ящыгъупщакъым лІэщІыгъуэ пліанэм щіигъукіэ къыдэкіа «Тхьэмахуэ» напэкІуэцІыр. Ар щІэщыгъуэ зыщІыр куэду къытехуэ гушыІэхэм, ауанхэм, хъыбар гъэщ Гэгъуэнхэм я закъуэтэкъым. ЦІыхур нэхъыбэу дээмыщІ газетхэмрэ зыхьэхыр адыгэ тхыдэм теухуа тхыгъэ палъэ-палъэкіэрэ телъыджэхэу языныкъуэ іэщіагъэліхэм фіэкіа зыщымыгъуазэрт. Ди тхыдэ жыжьэр пщыхэмрэ уэркъхэмрэ быдэу япыщіауэ къызэрекіуэкіар къэплъытэмэ, абыхэм я ІуэхущІафэр, зыгъэлъапІэ тхыгъэхэр газетым къытебдзэн жыхуэпІэр, дауи, къыпхуамыдэнт. Ауэ «кхъуейм и хьэтыр-кlэ пlастэ яшх...» Нэхъыфlу пхужыlэн?!

И гуащІэм хужыпІэфынур зэрыкуэд дыдэм хуэдэу, Хьэмид и цІыхугъэми жэщ-махуэкІэ утепсэлъыхьыфынущ. Хъыбар куэд къыдокіуэкі Къэрмокъуэм, и щабагъэм, и зэпІэзэрытыгъэм, и цІыхугъэм ятеухуауэ, унафэщІ гумызагьэу зэрыщытам, рэ дэтхэнэри къыгурыlуэу зэрылэжьам ар зыцlыхухэр щыгъуазэщ.

«Дэтхэнэ зы цІыхум дежкІи гъащІэм щынэхъыщхьэ дыдэр зытет дунейм лъзужь дахэ къытринэнырщ. А къалэн гугъур зыхузэф эк ыну ц ыху насыпыф Іэхэм ящыщу къызолъытэ Хьэмид, - къыхигъэщат и тхыгъэхэм мокъуэ Мухьэмэд. - Хьэмид хьэл дахэ зыхэлъ ціыху губзыгъэщ, акъылыфІэщ, щІэныгъэ куу бгъэдэлъщ, псалъэ хэІэтыкІахэм зыри яхэткъым Хьэмид къэзыцІыхухэр щыхьэт зытемыхъуэфын. Мы Къэрмо-И къалэмыр здынэсауэ Хьэмид къуэ нэхъыжьыр мы Къэрмокъуэ нэдэ къыхуэплъыхъуэнумэ, зэрысабы рыщэрщ, и щхьэр зыхэтым зэрыхимыгъэфІыкІырщ, зызыхъунщІэу дунейм тет цІыхухэм зэращымыщырщ».

Къыпхужа Гэну къэблэжым псаузыншагъэрэ гукъыдэжрэ ущымыщІзу, уи бын я гуфІэгъуэрэ абыхэм я быныж я гурыфІыгъўэрэ ухэплъэў иджыри куэдрэ ди япэм Тхьэм уригъэт, Хьэмид!

ИСТЭПАН Залинэ.

Къэбэрдей-Балъкъэрым къэралыгъуэ зэригъуэтрэ илъэси 100 щрикъум ири-хьэлізу екіуэкіыну гуфізгъуэ дауэдапщэхэм щіыналъэхэм щІэгъэхуэбжьауэ зыхуагъэхьэзыр. А Іуэху-гъуэм ехьэліауэ Бахъсэн щіыналъэм щыіащ абы и уней дамыгъэ зэхэгъэувэнымкіэ зэхьэзэхуэ. Зэпеуэм кърикІуахэр къыщызэщІакъуэж зэіущІэр иджыблагъэ Бахъсэн къалэм щызэхэтащ.

КЪЫЗЭГЪЭПЭЩАКІУЭ

гупым я зэхуэсым хэтащ Бахъсэн щІыналъэм щІыпіэ унафэр щызегъэкіуэнымкІэ ІуэхущІапІэм и унафэщІ Балъкъыз Артур, жылагъуэ ІуэхухэмкІэ къудамэм и унафэщ Оганезовэ Фатіимэт, къулыкъу-щіапіэм егъэджэныгъэмрэ щІэныгъэ ІуэхухэмкІэ къудамэм и унафэщ Абшынагъуэншагъэмрэ къызэгъэпэщынымкІэ къудамэм и унафэщІ Ует Анатолэ, экономикэмрэ финанс хуэІухуэщІэхэмкІэ къудамэм Къубэ-Тэбэ и Іэтащхьэ Пщыукі Мухьэркъудамэм и пашэ БешкІур Къагъэхьа тІэхэм ядэлэжьэнымрэ Іулъхэри.

Бахъсэн илъэси 100 зэрыхъум ира- публикэмрэ зэрепх.

Утыку ущихьэкІэ

рэдж Тамарэ, псэуныгъэм- щ эк ыну гуф эгъуэ дауэдапщэхэм зэрыхэтыну икІи зыкъызэрыщагъэлъэгъуэну дамыгъэхэм къызэгъэпэщакІуэхэр хэплъа нэужь, (ХьэкІэщей) къуажэм щыщ Тенджыз Мибий, мэкъумэш Туэхухэмрэ ланэ и ТэдакъэщТэкТыр псомылъку зэхущытыкіэхэмкіэ ми къахэщу къалъытащ. лэжьыгъэхэм Азэмэт, хабзэхъумэ Іэна- хэплъа гупым зэрыжаІэмкІэ, Тенджыз Миланэ къэпхьэм пэщіэтынымкіэ къу- шытакіуэ гупым я пашхьэ дамэм и унафэщі Тохъутэ- ирилъхьа дамыгъэм Іэмамыщ Мухьэмэд, нэгъуэщІ- лыншэу къызэщІиубыдапщІыпІэ нэщэнэхэр щІыналъэр хэлъщ, гупсысэу зэрыузэ-КъБР-м и къэралыгъуэр дамкіэ щіыналъэмрэ рес-

«Тенджыз Миланэ зэ- щІэж фащэм пеуэм къыхилъхьа проектым ди щІыналъэм и щхьэлъагъуэ. Абы къытощ Бахъ-ГЭС-р, Бахъсэн псыежэхыр, ди щІыпІэм щыпсэу цІыхухэр нэхъыбэу зэта лэжьыгъэхэм - шы зехуэным, Іэщ гъэхъуным, щІы зехьэным, жыг гъэкІыным - епха теплъэгъуэхэр. Зэры-Къэбэрдей-Балъкъэру зэрыгушхуэ щІыбкІэ къыщолъагъуэ, щІыналъэм и нэІэ къытет къыпщигъэхъуу.

Утыку ущихьэкІэ укъызэра-

Адыгэбзэм хьэрфу хэтыр

зи налкъутналмэс

узыщыщ щІыналъэр дамыгъэм ягу къигъэкІыпхъэу хуэныгъэ зыкъом хыбо- си гугъэщ», - жиlащ Балъкъыз Артур, зэпеуэм кърикІуахэм я гугъу щищІым.

Зи лэжьыгъэр нэхъыфТ дыдэу къалъыта Тенджыз Миланэ Бахъсэн щІыналъэм и къулыкъущІапІэм и фІыщІэ тхылърэ ахъшэ саугъэткіэ ягъэлъэпіэнущ. Абы зэхилъхьа дамыгъэм и сурэтри КъБР-р илъэсишэ Іуащхьэмахуэ а псом я щрикъум ирихьэліэу зэхэтыну дауэдапщэхэм щызэ-

ШУРДЫМ Динэ.

КъэкІуэнум фІыкІэ щогугъ

Къэралыгъуэ куэдым Урысейр санкцэхэмкіэ щыщагъанэ мы лъэхъэнэ гу- къэси хуэдэу, лыхэкымкіэ гъум ди цІыхур ерыскъыхэкі къабзэхэмкіэ къызэгъэпэщыныр япэу пщэ- хъупіэм щаіыгъащ. Абы щарылъзыщащахэмящыщщ Іэщ жэмэщ зэlузэпэщхэр. Іэщ гъэхъуным елэжь Іуэ- Иджыпсту хущіапіэхэр.

НОБЭ ди республикэм жэ «Малкэ» Іэщ хозяйствэр. Іэщ лъэпкъыфІ къэгъэхъуныр зи къалэн нэхъыщ-2-м нэс яІэщ. Абы щыщу хым шІйгъу къанэр щІэпхауэ ягъашхэ хъун щІэкІащ. «Малкэ» ООО-м езым иухуауэ и эжщ къэуат

зыщІэлъ Іусыпхъэ зэмылІэужьыгъуэхэр щагъэхьэзыр. Мэкъупіэхэр къазэремэщіэкІым къыхэкІыу мэкъурэ хьэуазэу бжьыхьэ - щІымахуэ лъэхъэнэм яхурикъунур лъэныкъуэкІэ шызэрагъэ-

Іуэхущіапіэм и Іэщіагъэлі нэхъыщхьэ Къардэн Лолэ зэрытепсэлъыхьамкІэ, гъэ зыщыгугъ Іэщыр щІымахуэ псом ЕкІэпцІэкъуэ щыщІэдзауэ хозяйствэм и Іэщышхуэхэр Іуащхьэмахуэ лъапэ и хъупіэхэм зэрашэнум хуагъэлъэ быдэкІэ щыувахэм хаб- хьэзыр. Ахэр а щіыпіэм бжьыхьэ кlасэм нэсыху щагъэхъуэкІуэнущ.

тепщІыхьмэ. Гъэшым хьэу щыт ІэнатІэм и лэжьы- жэм къэс ику иту литр 15 гъэр лымрэ гъэшымри те- 17 къышаш. Гъэшхэкі къышІыхьащ. Мы зэманым шІэзыгъэкі ІуэхущІапІэхэм абыхэм Іэщышхуэу мини махуэм хуэзэу шэ тонниирагъашэ. 500-м нэблагъэр жэм къа- Гъэм и кlыхьагъкlэ бгылъэ шщ, 500-м щІигъур лыкіэ хъупіэхэм щагъэшха іэщым зыщыгугъ Іэщщ, адрей и гъэшым къабзагъкІэ пэкъэгъуэтыгъуейщ. ІэщІэвыщІэрэ танэрэщ. Зы- ООО-м Іэщ 400 зыщІэхуэн хуеину псомкіи тэмэму гъэш фермэ зэіузэпэщ къызэгъэпэща хозяйствэм зэриухуэрэ куэд щакъым. и Іэщыр хъарзынэу гъэ Ар иджырей мардэхэм тету къызэгъэпэщащ.

◆ 1913 гъэм къалъхуащ ады-

критик Натхъуэ Долэтхъан.

♦ 1934 гъэм къалъхуащ Иор-

данием и профсоюз лэ-

жьакІуэу щыта, Амман дэт

Адыгэ Фіыщіэ Хасэм и тхьэ-

мадэ, Хьэшимит къэралы-

гъуэм и сенатору лэжьа

◆1974 гъэм къалъхуаш

публицист, Адыгэ Респуб-

ликэм щіыхь зиіэ и журна-

Дунейм и щытыкІэнур

«pogoda.yandex.ru» сайтым

зэритымкіэ, Налшык пшэр

техьэ-текІыу щыщытынущ.

10, жэщым градуси 2 - 3 щы-

Гъатхэпэм и 16, *бэрэжьей*

+Урысейм Къэрал кІуэцІ

ІуэхухэмкІэ и министерст-

вэм экономикэ шынагъуэн-

шагъэмкіэ и Іэнатіэхэр

цІыхубэ дохутыр, медицинэ

щІэныгъэхэм я доктор, про-

фессор, ШІДАА-м и акаде-

Дунейм и щытыкІэнур

«pogoda.yandex.ru» сайтым зэритымкІэ, Налшык уфауэ

щыщытынущ, уэшх къы-щешхынущ. Хуабэр махуэм

градуси 6 - 8, жэщым граду-

си 3 - 5 щыхъунущ.

мик Лий Адэлджэрий.

гъэм къалъхуащ

КъБР-м, КъШР-м,

Дагъыстаным

къыщызэрагъэпэща

Хуабэр махуэм градуси 7

гей драматург,

Къардэн Самир.

лист ТІэш Светланэ.

хъунущ.

★1942

УФ-м,

АР-м,

ШЭРЭДЖ Дисэ.

Центр» т иджыблагъэ дэкlащ «Гъуэгу къыхихам хуэпэжу» фіэщыгъэ зиіэ тхылъ купщіафіэ. Ар ира-гъэхьэліащ КъБР-м щіэныгъэмкіэ щіыхь зиіэ и лэжьакіуэ, ЩіэныгъэхэмкІэ Урысей Академием и Президиумым, КъБР-м и Правительствэм я щіыхь тхылъхэр зыхуагъэфэща БищІо Борис Чэмал и къуэм и илъэс 70 юби-

Налшык дэт «Принт-

типографием

АДЫГЭБЗЭР джыным зи гъашіэ псор тезыухуа, ар зи псэмрэ зи гумрэ щызы щызыхъумэрэ гъафІэу, щыхуэсакъыу псэу а еджагъэшхуэм и псалъэ Іущхэр пэщІэдзэ хуащІащ тхылъым: «Адыгэбзэр пщІэн, адыгэбзэкІэ упсэлъэн щІыхуейр абы фейдэ гуэр къыпыпхын шхьэкІэкъым, атІэ адыгэу укъэнэжын папщІэщ». А псалъэхэр зи гъащіэ гъуазэ щіэныгъэлі щыпкъэр, хэкупсэ нэсыр йолэжь адыгэбзэм и алыфбеймрэ орфографиемрэ егъэфІэкІуэным, адыгеибзэмрэ къэбэрдей-шэрджэсыбзэмрэ зэшэлІэным, адыгэ лъэпкъым хуэщхьэпэ нэгъуэщІ Іуэхугъўэ куэдми. Алфавитыр, орфографиер, пунктуацэр зэхъуэкІыным и проектыр зы-

гъэхьэзырхэми яхэтщ Би-Филологие щІэныгъэхэмкІэ доктор, профессор БишІор Къэбэрдей-Балъкъэрым Гуманитар къэхутэныгъэхэмкІэ и институтым къэбэрдей-шэрджэсыбзэмкІэ и къудамэм и унафэщІу илъэс куэд лъандэрэ мэлажьэ. Еджагъэшхуэм теухуа тхылъым щызэзэфІиха лэжьыгъэ купщІа фІэхэм, ноби иригъэкІуэкІ къэхутэныгъэ къызэрымыкіуэхэм ехьэліа дэфтэр куэд. Абыхэм яхэтщ щІэны гъэлІым теухуа тхыгъэ зэмылІэужьыгъўэхэр,

щІом и къэпсэльэныгъэхэу зэlущІэ зэхуэмыдэхэм я утыку ирихьахэр, газетхэм, журналхэм къытехуахэр, апхуэдэуи ныбжьэгъухэм, лэжьэгъухэм къыхужаla псалъэ гуапэхэр. Абыхэм ящыщ дэтхэнэми адыгэгур хегъахъуэ, еузэщІ, апхуэдэ еджагъэшхуэ къызыхэкІа лъэпкъым узэрыщыщымкІэ пагагъэ къыпхелъхьэ. Мис абыхэм я

«Иджырей адыгэлІым и

щапхъэ ухуеймэ, БищІо Бо-

рис ублэкіыу нэгъуэщі къыщІэплъыхъўэн шыІэкъым: къылъэщІыхьэн уигъэлъыхъуэну и Іуэхум хуэІэкІуэлъакІўэщ, ныбжьэгъугъэм хуэпэжщ, нэхъыжьым и щІыхьыр ехъумэ, езыр зи пашэ гупыр егъэгушхуэри лэжьыгъэфІхэр кърегъэхъулІэ, нэхъыщІэхэр тэмэму еущий», - тхылъым щыфилологие щІэныгъэхэм я доктор, профессор Гъут Іэдэм. Абы и

псалъэхэм пищэ пэлъытэщ

ТІымыжь Хьэмыщэ Би-

щІом и махуэшхуэм хуи-

ВЕРНОСТЬ ИЗБРАННОМУ ПУТИ ГЪУЭГУ КЪЫХИХАМ хуэпэжу

гъэпсу итха статьям пэублэри: «Адыгэбзэм и «адыгэбзэм и lvнкІыбзэІухыр зыІыгъ», «ады-гэбзэм и хеящІэ нэхъыщхьэ» - БищІо Борис и цІэм синоним гуэгъу хуэхъуащ мы псалъэхэр. Ахэр куэдрэ зэхыдох ар къэзыціыхухэм, и ныбжьэгъухэм къыхужаІэу».

Бзэм и бэуэкІэр псэкІэ зыхэзыщІэ къэхутакІуэ Іэзэм и къалэмыпэм къыпыкіаш шіэныгъэ пэжьыгъэ купщіафіэхэр, псалъалъэ зэмылІэужьыгъуэхэр, зэреджэ программэхэмрэ пособиехэмрэ. Псори зэхэту абыхэм я бжыгъэр 200-м нос. А лэжьыгъэхэм яхэтщ монографие щхьэхуэхэри, къэхутэныгъэ хэхахэм ятеухуахэри, нэгъуэщІхэри. Абыхэм щыгъуазэ ухуэзыщІ библиографие зыгъэлъагъуи ихуащ БищІом теухуа тхылъыщІэм.

И бжыгъэкІэ экземпляр 500 хъууэ къыдэкІа тхылъыр зэхэгъэувэным, печатым хуэгъэхьэзырыным я къару ирахьэліащ Бищіо Борис щылажьэ институтым къэбэрдей-шэрджэсыбзэмкІэ и къудамэм и лэжьакІуэхэу АфІзунэ Анжелэ, Абазэ Маритэ, Хэжь Марьянэ, Токъмакъ Мадинэ, Шэрий Нинэ, Шэрджэс Заретэ сы-

Зи къару илъыгъуэ щ эныгъэліыр, публицист ціэ-рыіуэр, къэхутакіуэ лъэрызехьэр ди лъэпкъ Туэхур дигъэкІыу узыншэу псэуну ди гуапэщ. Мыкъуэжь Анатолэ зи гугъу тщІы тхылъым ихуа и усэм зэрыщыжи ащи: Адыгэбзэм и щэху Іэджэ Къэзыхутэжа, Адыгэбзэм и уэлийхэм ЯлъэщІыхьэжа! Зи акъыли зи зэфІэкІи Пэжым хуэгъэпса,

Тхьэр зыухэупса. Адыгагъэр зи бэракъыу Лъэпкъым и къуэ нэс, Адыгэбзэм хьэрфу хэтыр Зи налкъутналмэс.

Хьэл-щэныфіу щыіэ

Ар Борисщ, Борисщ БищІохэ. Ар зымыщІэр хэт?! Ди ныбжьэгъум ціэрыіуагъкіэ Къыпэхъункъым куэд.

ЖЫЛАСЭ Маритэ.

щыхъыбархэр

Лъэныкъуэхэр зопсалъэ

Урысеймрэ Украинэмрэ лъэныгъэхэм дэр къалъытэри.

ЯПЭ Іыхьищыр Белоруссием и щІыналъэрщ щызэхэтар. Абыхэм япкъ иткІэ зауэ шекіуэкі шіыпіэхэм къикІынымкІэ Іэмалхэр етыным теухуа хабзэхэр - хэкур зыбгынэну хуейхэр зэрыкІуэну гъуэгухэр къагъэлъэгъуащ, цІыхухэр къыщраш хъуну зэманымкіэ, а піалъэм зауэр гъэувыІэн зэрыхуеймкІэ лъэныкъуэхэр зэгурыІуащ.

Антарктидэм удзхэр

ЩІыуэпсым и щытыкіэм ди къэралми дунейми зэрызыщихъуэжым и нэщэнэхэр кіуэ пэтми нэхъыбэ мэхъу. Пасэ зэманым, ди адэшхуэ-анэшхуэхэм, дыкъэзылъхуахэм я щіалэгъуэм, щіымахуэм щыіа уаехэм хуэдэхэр къызэры-

мыхъужыр я гукъэкІыжхэм къыхощыж. Іупсыр бдзамэ, щіым нэмысу щтыуэ щІыІэ къэхъуу щытащ, жаІэжырт абыхэм.

ИДЖЫ, щІыуэпсым кіэлъыплъ, ар зыдж щІэныгъэліхэм жаіэ ди Щіым хьэуар нэхъ хуабэ зэрыщыхъур, абы епха зэхъуэкІыныгъэхэри зэрынэрылъагъур. ЩІымахуэхэр нэхъ хуабэ зэрыхъур, дыгъэгъазэр, щІышылэр гъатхэм, гъэмахуэм хуэдэу щик илъэсхэр дэри ди нэгу щІэкІащ.

лъэныкъуэкІэ иджыблагъэ къахутар гъэщІэгъуэн дыдэщ - Антарктидэм уэру къыщыгъэгъащ удзхэр. Гъагъэу абы къыщыкі удз лі эужьыг эуиті къудейщ, ауэ иужьрей илъэсхэм абыхэм апхуэдизкІэ зауфэбгъуащи, щІэныгъэліхэр егъэгузавэ. ЛіэщІыгъуэ ныкъўэм къриуяубзыхуащ ціыху мамырхэр быдэу зэрызаужьам нэхърэ хуэдэ зыбжанэкІэ нэхъыбэщ илъэс зыбжанэм яубыда щІыпІэхэр.

Апхуэдэурэ дяпэ илъэсищэкІэ Антарктидэм япэ жыгхэр къыщыкІыныр зыхуэІуа щымыІэу къелъытэ профессорым.

Гъатхэпэм и 15,

◆ЩэхуакІуэхэм я хуитыныгъэхэр хъумэным и дунейпсо махуэщ **+**Социальнэ

егъэкіуэкіыным и дунейпсо махуэщ **+ 1917 гъ́эм** Піалъэкіэ щыіэ

Правительствэм и орган Тэрч къыщызэрагъэпэщащ. **♦ 1880 гъэм** къалъхуащ адыгэхэм я цІыхубэ лІыхъужь **Къылыш Сулътіан**-Джэрий.

Зыгъэхьэзырар ЖЬЭКІЭМЫХЪУ Маринэщ.

Пхъэ зыіущіыр къуэщіий хуэныкъуэкъым.

Лъэпкъ Іущыгъэ:

Дунейм

яку къыдэхъуа зэпэщіэтыныгъэм и щхьэусыгъуэхэр зэпкърыхыным, лъэныкъуэхэр зэгурыгъэІуэжыным хуэунэтіа зэпсэпащэ. Ліыкіуэхэм я епліанэ зэіущІэр видеозэпыщІэныгъэ ІэмалхэмкІэ дыгъуасэ ирагъэкіуэкіащ, щызэпсалъэ щіыпіэм нэс кіуэным зэман куэдыіуэ зэрытекіуа-

Зэпсэлъэныгъэхэм къыдэкІуэу хуежьауэ къызэрилъытэр жиlащ Урысейм къыбгъэдэкІыу а Іуэхум хэт, Къэрал Думэм Нэгъуэщі къэрал Іуэхухэмкіэ и комитетым и унафэщ І Слуцкий Леонид.

къыщогъагъэ

Прохладнэ щІыналъэ

НэхъыфІхэр ягъэлъапІэ

Хабзэ хъуауэ, **ди къэралым гъэ** щэу къалъыта егъэджакlуэхэм яб- информатикэмрэ ИКТ-мрэ Нал- лъэ купщlафlэ утыкум щагъэlу-**къэс щокlуэкl** «**Илъэсым и егъэ-** гъэдэлъ зэфlэкlхэм. Абыхэм я нэ- шык и курыт школхэм щезы- ныр. джакіуэ нэхъыфі» урысейпсо зэ- хъыфіхэр, зэрыхабзэщи, къыкіэпеуэр. Іыхьищу зэхэт а зэхьэ- лъыкіуэу щызохьэзохуэ зэпеуэм и зэхуэм и утыку къохьэ егъэджэ- щІыпІэ Іыхьэм. Апхуэдэ зэхыхьэхэм ныгъэ Іэнатіэм ехъуліэныгъэ ящыщщ мы махуэхэм Налшык **лъагэхэр щызыІэрызыгъэхьа Іэ-** щекІуэкІыр. щіагъэліхэр, іуэху зехьэкіэ пэрыт

«ИЛЪЭСЫМ и егъэджакіуэ нэхъыфІ-22» мыгъэрей зэпеуэм и япэ утыку къихьащ щІыпІэ ІэнатІэм и Іыхьэр еджапіэхэм щекіуэкіащ. А лэжьакіуэ пашэу 10. Абыхэм яхэтщ

зыбгъэдэлъу адрейхэм абыкіэ хъыфіхэр щызэхуэсащ абы дэт хьэ дерс зэіуха ятыныр, методикэ ядэгуэшэфыну хьэзырхэр. хэтыныр, методикэ егъэджакіуэ нэхъыфіу къалъытэным хущІэкъуу, еджапІэщІэм и Іуэхущіапіэхэм я унафэщіхэр хэп- математикэр, биологиер, геогра- школымрэ и Іуэху зехьэкіэм нэ-лъащ утыку ибгъэхьэну зыхуэфа- фиер, инджылызыбзэр, физикэр, хъыщхьэу хэлъымрэ ятеухуа пса-

гъэджхэр, пэщіэдзэ классхэм я егъэджакІуэхэр.

ГуфІэгъуэ щытыкІэм иту къызэ-Іуаха зэпеуэм пащэ. Егъэджакіуэхэм ябгъэдэлъ зэф ок хэр унэт ы-Къалащхьэм и егъэджакіуэ нэ- ныгъи 5-кіэ къапщытэнущ. Абы хокласс сыхьэт сабий гупым ядегъэкіуэкіыныр, ябгъэдэлъ Іэзагъымкіэ класс ягъэлъэгъуэныр, щылажьэ

Тхьэмахуитіым и кіуэцікіэ - гъатхэпэм и 10-м къыщыщІэдзауэ и 24-м нэсыху - зи гугъу тщІы зэпехуэдэхэр къыщызэрагъэпэщынущ республикэм и къа-лэхэм, районхэм. Абы хэтхэм дохъуэхъу ехъулІэныгъэфІхэр зыІэрагъэхьэу къэралпсо зэхьэзэхуэм и утыкум ухуэзышэ гъуэгум ягурэ я щхьэрэ зэтелъу теувэну, ди ресадрейхэм щадэгуашэ мастер- публикэм и щІыхыр абдеж нэхъри щаІэтыну.

ЖЫЛАСЭ Маритэ.

Термометрыр къутамэ...

ЦІыхур сымаджэ хъуа нэужь и Іэпкълъэпкъым и пщтырагъыр къызэрапщ термометрыр (градусникыр) къутэмэ, ит джынасур (ртуть) зэбгрож. Абы къыхиху гъуэзыр хуабжьу щхъухь гуащІэщ, уз зэхуэмыдэхэр къыхэпхынкіэ шынагъуэу. Аращи, асыхьэту зэщІэкъуэжын хуейщ. Дауэ?

ДЖЫНАСУР унэ лъэгум зэхуаку иІэмэ донэ, алэрыбгъум хопщіэ, уеїусэмэ, ткіуэпс цыкіу зыбжанэў зэкіэщіожри, зэхуэпхьэсыжыну гугъу мэхъу.

ЦІыхум джынасум и гъуэзыр жьэдишэмэ, и жьэжьейхэм, тхьэмщІыгъум, щхьэкуцІым йотІысхьэри, хуэм-хуэмурэ къеузын щІедзэ. ЯпэщІыкІэ цІыхум и щіыфэр, и жьэ кіуэціыр къощэщ, Іупсыр куэду кърегъаблэ, ТукТэ гъущТымэ зыхещІэ, ныбажэ мэхъу, и щхьэр мэуз, зэпкърылэлу мэхъу, и Іэхэр мэкіэзыз, и Іэпкълъэпкъыр мэсыс. ИкІэм-икІэжым, псантхуэм йоуэри, делэ ещІ.

Аращи, градусник фкъутамэ, пэшым щіэсхэр икіэщіыпіэкіэ щіэвгъэкі. Псом хуэмыдэу сабийхэмрэ унэ псэущхьэхэмрэ. Сыту жыпІэмэ, зэщІэлындэу зэкіэшіэжа ткіуаткіуэр яфІэтельыджэ хъунурэ, ириджэгуну, яшхыну хэтынущ.

Адэкіэ, унэм пэшу иіэм я бжэхэр ягъэбыдэ, щхьэгъубжэхэр Іуах. Жьы зэпеуэ щыІэнкІэ Іэмал иІэкъым! КъыкІэлъыкІуэу, зы цІыху балигъ гуэрым хьэфэ Іэлъэ зыІэретІагъэ, и лъакъуэхэм целлофан кърешэкі, хъыдан псыфкіэ и жьэмрэ и пэмрэ щІехъумэри, джынасур зэхуехьэсыж.

Зыщывмыгъэгъупшэ! Пылесоси жыхапхъй къэбгъэсэбэп хъунукъым, джынасур зэхуэпхусыжын уи гугъэу къепхуэкіынкій іэмал иіэкъым!

Джынасур зэрызэхуахьэсыжыр дагъэм хэгъэуа салфеткэщ, газет псыфкІэщ. Апхуэдэуи къагъэсэбэп скотч, лейкопластыр, бжьэхуц. Зэхуакухэм дэна ткіуаткіуэр шприцкіэ, мастэкіэ къыдагъэкъэбзыкІыж. Пэш ягъэкъэбзэжам и щхьэгъубжэхэр дакъикъэ 15 - 20 къэскІэ Гуахыурэ, тхьэмахуэкІэ жьы къабзэ къыщІрагъахуэ.

Градусник къутар алэрыбгъум техуамэ, и къуапэхэмкІэ къыщыщІадзэри, джынасур къыкІуэцІымыжын зэкІуэціалъхьэ, щіыбым щіахри, зыщІыпІэ ирадз. Ауэ, япэщІыкІэ, алэрыбгъу едзам къыкІуэцІыж шхъухьыр зытелъэдэн целлофан е газет щІым яубгъу. Алэрыбгъум башкІэ еуэурэ, джынасур къыкІэрагъэлъэлъыжри, жьы щіихуу мазищкіэ фіагъэлъ.

Къыхэгъэщыпхъэщ джынасу зылъэ і эса щыгъыныр е вакъэр зэрамыжьыщІыр. Абы щхъухьыр нэхъ гуащІэж ищІынущ. Апхуэдэ щыгъынхэр, вакъэхэр хыф адзэ.

Зэхуахьэсыжа джынасумрэ абдж къутахуэхэмрэ псы зэрыт банкіым иралъхьэри, и щхьэр быдэу хуащІыж. Джынасур кІэрыхубжьэрыхухэм ящІыгъуу хыфІадзэркъым, унитазым ирагъэжыркъым.

Джынасу грамми 2-м хьэуа кубометр мини 6 еуцІэпІ! Щхъухьыр МЧС-м и лэжьакІуэхэм Іэрагъэхьэ.

Джынасу гъуэз жьэдишамэ, ар Іэпкълъэпкъым къызэрыпкърыкІыжыр жьэжьейхэмкІэщи, градусник къутар зэхуэзыхьэсыжа цІыхур псы куэд

КЪАНЫКЪУЭ Анфисэ.

УФ-м и Лъэпкъ гвардием и къудамэу КъБР-м щыІэм и лэжьакІуэхэмрэ дзэ къулыкъур езыхьэкіхэмрэ даіыгъащ «Ажалыр щащэр жыlэ!» урысейпсо профи-

ІУЭХУМ и мурад нэ-хъыщхьэр наркотикхэкІхэр игъэкІынымрэ а щІэпхъаджагъэ Іуэхум сабийхэр хэшэнымрэ пэщІэтыным жылагъуэм гу лъегъэтэнырщ, сакъын зэрыхуейр ягу къэгъэкІыжынырщ.

лактикэ акцэр.

Лъэпкъ гвардием хэтхэм щІыналъэм щыпсэухэр къыхураджащ фадэм, тутыным, узыншагъэм зэран хуэхъу нэгъуэщІ Іуэхухэми зыщадзеину, цІыху щхьэхуэхэри унагъуэ куэди зыгъэгузавэ наркотикхэкІхэр ди щІыпІэм щащэу щыгъуазэмэ ямыбщІэпхъаджагъэ ялэжьу ирихьэлІэмэ, хабзэхъумэ ІэнатІэхэм абыкІэ хъыбар ирагъэщІэну.

ДЫГУЛЫБГЪУ Жантинэ.

Урысейпсо акцэр даІыгъ

Сабийхэмрэ тхылъымрэ

Прохладнэ къалэм дэт библио- тхылъхэр, журнал щхъуэкІэплъытекэм лэжьыгъэ купщафіэ ире- кіэхэр, библиотекэм щхьэхуэу щагъэкіуэкі къыдэкіуэтей щіэблэр хъумэ тхылъ гъэтіылъыгъэхэр. Ахэр тхылъ еджэным дегъэхьэхыным псори зрагъэлъэгъуа нэужь, сабийтеухуауэ.

дунеяплъэм хэтыну ирагъэблэгъат бэпынум, нэгъуэщІхэми. курыт еджапІэ №5-м и япэ классым

Маяковскэм и ціэр зэрихьэу піэхэм ирикіуэу тегуэша сабий хэр щагъэгъуэзащ «Тхылъым и унэм» щызекІуэ хабзэхэм: тхылъ-«ТХЫЛЪХЭМ я къалэр зэвгъэ- хэр зэрызепхьэнум, сэкъат зыгъуэціыху» фіэщыгъэм щіэту пэщіэдзэ тахэр зэрызэбгъэзэхуэжынум, тхылъ классхэм папщіэ къызэрагъэпэща еджапіэ пэшыр къызэрыбгъэсэ-

Къалэ библиотекэм и унафэщІ гушхуэ. щеджэхэр. ЦІыкіухэм ялъагъу псори Уэзрокъуэ Тамарэ зэрыжиіэмкіэ, яфІэгъэщІэгъуэнт: тхылъ телъхьэ- апхуэдэ зэіущІэхэр щІэх-щІэхыурэ

ирагъэкІуэкІ. ПэщІэдзэ классхэм я мызакъуэу, класс нэхъыжьхэм щІэсхэми яхэтщ тхылъ еджэным дихьэх куэд. ЩІэджыкІакІуэхэм папщіэ гъэлъэгъуэныгъэхэр, литературэ викторинэхэр, зэпеуэ зэмылІэужьыгъуэхэр къызэрагъэпэщ. Абы яфіэфіу хэтщ школхэри тхылъыр іэщіыб зымыщі къалэдэсхэри. Ахэр усэхэм къоджэ, къуажэхьхэр къащіэ, фіыуэ ялъагъу таурыхъхэм хэт лІыхъужьхэм, тхылъхэм къраджык ым топсэлъыхь.

ЗэІущІэхэр нэгузыужьу, гукъинэжу йокІуэкІ. КъищынэмыщІауэ, апхуэдэ зэпеуэхэм бжьыпэр щызыубыдхэм тыгъэ щхьэхуэхэр ират, ягъэ-

ШЭРЭДЖ Дисэ.

Гурыщізхэр анэдэлъхубзэкіз къыщаlуатэ зэпеуэ

ХьэтІохъущокъуэ Къазий и цІэр зезыхьэ Адыгэбээ Хасэм илъэс зыбжанэ хъуауэ иригъэкіуэкі, щізупщіз зиіз проектхэм ящыщщ 5 - 8-нэ классхэм щізс ціыкіухэм ящыщщ 5 - 8-нэ классхэм щіэс ціыкіухэм папщіэ зэхишэ «Іуэрсэр» хэгъэгупсо литературэ зэпеуэр. Зэхьэзэхуэм зиубгъуу, къыхыхьэ ныбжьыщіэхэм я бжыгъэм хэхъуэ зэпыту зэрекіуэкіым и нэщэнэщ абы Къэбэрдей-Балъкъэрым щыщ еджакіуэ ціыкіухэм нэмыщі, адыгэхэр щыпсэу гъунэгъу щІыналъэхэм щыщхэри къызэрыхыхьэр. Уеблэмэ зэпеуэм и щіыкіэмрэ и гъэпсыкіэмрэ зэхъуэкіыныгъэ имы Тэу Къэрэшей-Шэрджэсым илъэс зыбжанэ хъуауэ щхьэхуэуи щрагъэкіуэкі. Зи чэзу «Іуэрсэр» зэпеуэм кърикІуахэр иджыблагъэ къызэгъэпэщакіуэхэм хэіущіыіу ящіащ.

«IУЭРСЭР» зэпеуэр хуэунэтlащ еджакlуэм анэдэлъхубзэм хуиlэ щытыкlэм нэхъри зригъэlэтыным, лъэпкъ прозэм къыщыгъэсэбэпа литературэ lэмалхэм щlэблэм я гъэсэбэпа литературэ Іэмалхэм щІэблэм я бзэр нэхъ къулей, дахэ ищІыным, жьабзэм зригъэужьыным, литературэ тхыгъэхэм къыхэщ ліыхъужьхэр псэкіэ зыхащіэу, дихьэхыу, я гурыгъу-гурыщіэхэр анэдэлъхубзакіэ къаіуэтэфу есэным; адыгэ щіалэгъуалэр щэнхабзэм дригъэхьэхыу, псэльэкіэм пыщіауэ сэнаущыгъэ зыбгъэдэлъ сабийхэм заужьыну Ізмал ягъуэтыным. Мы гъэм екіуэкіа зэпеуэр адыгэ тхакіуэ ціэрыіуэ, щіэныгъэлі, іуэрыіуатэхутэ Нало Заур и фэеплъу къызэрагъэпэщащ.

и фэеплъу къызэрагъэпэщащ.
Зэпеуэм пщэрылъ зыщищіыжхэм ящыщщ литературэбзэр зы къупхъэ иувауэ адыгэ лъэпкъым щыщ ціыху псоми къагурыіуэ щіэныгъэу зэрыщытым еджакіуэхэм гу лъегъэтэныр, тхыгъэ зэгъэпэщар псэлъэкіэ зэмылізужьыгъуэ зекіуэхэм ящхьэу зэрыувыр къагурыгъэіуэныр, анэдэлъхубзэкіэ псэлъэныр, гупсысэныр, еджэныр дэтхэнэ адыгэми и пщіэр зыіэт Іуэхугъузу зэрыщытыр и фІэщ щІыныр.

Мы гъэм зэпеуэм жыджэру хэтащ Къэбэрдей-Балъкъэрым, Къэрэшей-Шэрджэсым, Ермэлыхьэблэ (Армавир) и гъунэгъуу щыс адыгэ къуажэхэм щыщ еджакІуэхэр.

Утыку къихьа дэтхэнэ зы еджакІуэми и къалэнт лъэпкъ литературэм и тхыгъэ нэхъыфіхэм ящыщу ягу дыхьэ пычыгъуэхэр къыхахыу къызэхуэсахэм я пащхьэ гукіэ къыхахыу къызэхуэсахэм я пащхьэ гукіэ къыхахыу къызэхуэсахэм я пащхьэ гукіэ къыщеджэну. Мы гъэм зэхаша хьэрхуэрыр, нэгъабэ хуэдэуи, пэіудзауэщ зэрекіуэкіар. Дунейм къыщекіуэкі узыфэ зэрыціалэм и зэранкіэ еджакіуэхэр зэхуэсыну Іэмал щыіакъым, ауэ, абы щхьэкіэ къэмынэу, видеожыпхъэм иту ягъэхьэзыра теплъэгъуэхэр узыіэпызышэ защіэт, нахуэт сабийхэм гупсэхуу зэрызагъэхьэзырар, зэпеуэм сыткіи хуэщіауэ къызэрхыхыхьар. Ціыкіухэр къызэдхэ тхыгъэм щекіуэкі Іуэхугъуэр гурэ псэкіэ зыхащіэу, задумыщіынкіэ, уапэмыджэжынкіэ Іэмал имыізу текст хьэлъафізхэр зэкіэлъагъэкіуащ. Жыпіэнурамэ, пщэрылъу яіа лэжьыгъэм зэпеуэм хэтахэр фіы дыдэу пэлъэщащ.

фы дыдэу пэлъэщащ.
Фым я фыжыр къыхэхын и Іуэхукіэ лэжьыгъэшхуэ зэфіахащ къэпщытакіуэхэм. Видеотеплъэгъуэхэм хэплъащ: Горький Максим и цІэр зезыхьэ къэрал театрым и джэгуакІуэхэу, Кэнжэ къуажэм дэт Щэнхабзэмкіэ унэм и лэжьакіуэхэу Къанкъул Ислъамрэ Къуэныкъуей Залинэрэ, Налшык къалэ дэт, Науржан Ибрэхьим и цІэр зезыхьэ курыт еджапІэ №1-м адыгэбзэмрэ литературэмкіэ и егъэджакіуэ Махуэ Ма-

Зэпеуэм къыхэжанык ахэр къэпщытакІуэхэм класс къэс гуп щхьэхуэ-щхьэхуэу зэщхьэщагъэкІащ. Апхуэдэу, 5-нэ классым щІэсхэм ящыщу текІуахэмрэ къыхэжаныкІахэмрэ мыпхуэдэу зэхагъэкlащ:

Япэ увыпіэр хуагъэфэщащ Къуэныкъуей Даринэ (Лашынкъей къуажэм дэт, Хьэгъэжей Джонсон и ціэр зезыхьэ курыт еджапіэ №2 зыгъэхьэзырар Тхьэгъэпсэу Альбинэщ).

Етіуанэ увыпіэр зэдагуэшащ Къанкъул Азрэтрэ (Дзэлыкъуэкъуажэ дэт еджапіэ №1 - зыгъэхьэзырар Бей Жансурэтщ) Къэжэр тіимэщ).

Ещанэ увыпіэр хуагъэфэшаш Штым Ларианэ (Ислъэмей къуажэм дэт курыт еджа-пІэ №1 - зыгъэхьэзырар Мэлыхъуэ Сэмарэщ), Къэзан Саминэ (Ислъэмей къуажэм дэт курыт еджапІэ №1 - зыгъэхьэзырар

ХьэтІохъущокъуэ Къазий и цІэр зезыхьэ Адыгэбзэ Хасэ

Мэлыхъуэ Сэмарэщ), Ахъуэхъу Камилэ (Шэджэм Етlуанэ къуажэм дэт курыт еджапІэ №3 - зыгъэхьэзырар Ахъуэхъу Мариещ)

6-нэ классым щеджэхэм къахэжанык а-

Япэ увыпіэр ихьащ Темыркъан Дисанэ (Зэрэгъыж къуажэм дэт, ІутІыж Борис и цІэр зезыхьэ курыт еджапіэ - зыгъэхьэзырар

Шэріужь Іэсиятщі. **Етіуанэ увыпіэр** еджакіуитіым зэдагуэшащ: Къулым Рианэрэ (Бахъсэнёнкэ дэт курыт еджапІэ №2 - зыгъэхьэзырар Ерыджокъуэ Марэщ) Мэмэд ФатІимэрэ (Къулъкъужын Ипщэ къуажэ курыт еджапіэ №2 зыгъэхьэзырар Къуэщ Іысокъуэ Анеттэщ).

Ещанэ увыпіэр къэпщытакіуэхэм иратащ Нэгъуей Мансур (Лашынкъей къуажэм дэт, Къуэныкъуей Назир и цІэр зезыхьэ курыт еджапІэ №1 - зыгъэхьэзырар Къуэныкъуей Раещ), Уэлджыр Аслъэн (Тэрч къалэм дэт курыт еджапІэ №4 - зыгъэхьэзырар Мамий Альбинэщ), Хьэмыкъуэ Сабинэ (Къэрэгъэш къуажэм дэт, Бэшорэ Хьэмид и цІэр зезыхьэ курыт еджапіэ - зыгъэхьэзырар Махъцы Зитэщ) сымэ.

7-нэ классым щеджэхэм къахэжанык ахэр Зэпеуэм **япэ увыпіэр** къыщихьащ Шы-дакъ Дианэ (Инарыкъуей къуажэм дэт курыт еджапіэ - зыгъэхьэзырар Хьэрэдурэ

Етіуанэ увыпіэр къалъысащ Урыс Нурбекрэ (Ислъэмей къуажэм дэт курыт еджа-пlэ №1 - зыгъэхьэзырар Къейсын Фатlимэщ) Тумэ Даянэрэ (Шэджэм къалэм дэт, дерс щхьэхуэхэр куууэ щрагъэдж, Дэбагъуэ Барэсбий и цІэр зезыхьэ курыт еджапІэ №1 - зыгъэхьэзырар Къардэн Мадинэщ). Ещанэ увыпІэр хуагъэфэщащ Емкъуж

Лаурэ (Къулъкъужын Ипщэ къуажэм дэт курыт еджапіэ №2 - зыгъэхьэзырар Іэхъуэбэч Ленэщ), Пэунэж Данэ (Псыхъурей къуажэм дэт, генерал-лейтенант Батыр Мухьэмэд и цІэр зезыхьэ курыт еджапІэ - зыгъэхьэзырар Къардэн ФатІимэщ), Къардэн Дисанэ (Каменномост къуажэм дэт, Къамбий Мухьэб и цІэр зезыхьэ курыт еджапІэ №1 зыгъэхьэзырар Лыхь Людэщ).

8-нэ классым и еджакіуэхэм я Іуэхур мыпхуэдэу зэхуэкІуащ.

ыпхуэдэу зэхуэлуащ. **Япэ увыпіэр** лъысащ Кіэбышэ Ислъам Ташынкъей къуажэм дэт, Хьэгъэжей Джонсон и цІэр зезыхьэ курыт еджапІэ №2 зыгъэхьэзырар Тхьэзэплъыж Мэрятщ).

Етіуанэ увыпіэр яхьащ Къэзанш Ларинэрэ (Кэнжэ къуажэм дэт курыт еджапІэ ²20 - `зыгъэхьэзырар Къэзанш Нинэщ) Шэрий Дисанэрэ (Инарыкъуей къуажэм дэт курыт еджапіэ - зыгъэхьэзырар Хьэрэдурэ Эммэщ)

Ещанэ увыпіэр хуагъэфэщащ Кіэбышэ Алинэ (Лашынкъей къуажэм дэт, Хьэгъэжей Джонсон и цІэр зезыхьэ курыт еджапІэ №2 - зыгъэхьэзырар Тхьэгъэпсэу Альбинэщ), Борий Иланэ (ХьэпцІей къуажэм дэт, Махъсидэ Залымхъан и цІэр зезыхьэ курыт еджапіэ - зыгъэхьэзырар Фочыщіэ Майещ), Аброкъуэ Радимэ (Дзэлыкъуэкъуажэ дэт курыт еджапІэ №1 - зыгъэхьэзырар Бей Жансурэтщ) сымэ.

Егъэджак Гуэхэми еджак Гуэхэми лэжьыгъэшхуэ зэфіагъэкіащ. Еджакіуэхэм къыхаха тхыгъэхэр адыгэбзэм и къулеягъэр къэзыгъэлъагъуэ Іыхьэ къудейтэкъым. атІэ зэхэщІыкІыр къэзыІэт, лъэпкъ щІэжым зезыгъзубгъу, тхакіуэм и гурыгъу-гурыщіэ-хэр нэхъ щіэгъэхуэбжьауэ къыщыіуэта Аделинэрэ (Ислъэмей къуажэм дэт курыт пычыгъуэ купщафіэт. Къэпщытакіуэхэр еджапіэ №1 - зыгъэхьэзырар Къейсын Фа- сыт щыгъуи Іэнатіэ гугъу пэрытащ, фіым я фІыжыр къыхагъэщын папщІэ. Къызэрапшытэ мардэхэм ткІийуэ тета къэпшытакІуэ гупым я лэжьыгъэр екјуу кърахьэліащ.

ТекІуахэм, къыхэжаныкІахэм, гугъу зезыгъэхьахэм псоми ди гуапэу дохъуэхъу

ШУРДЫМ Динэ

ЩІыгум щыплъагъур Іэгум икІуадэмэ...

щІэ:

♦Ди ЩІым ещхь, цІыху ЩІым и «тІолъхуэныкъуэу». къалъытэ. Ауэ, щІэныгъэлІхэр нобэми зодауэ Кеплерым гъащіэ кіыр? Щіы лъабжьэр зо- жьэхэуа вагъуэижым щышщыІэрэ щымыІэрэ яхузэхэмыгъэкІыу.

зэи уэшх къыщешхакъым. Іэщ. Апхуэдэу, Антарктидэм и дэкlуатэкlэ, я зэпылъыпlэ гугъущ. Дыщэм и нэхъыгъущапІэхэми илъэс мел- хъуар щІы щхьэфэм къыд- бапІэр хым хэшыпсыхьащ, уан бжыгъэ хъуауэ уэшх тешхакъым.

♦Шэ къызыщІэкІ псэущхьэхэм нэхъ ціыкіу дыдэу километр 2900-кіэ зызыяхэтыр Азием щопсэу. Ар шэщІа Гималайхэр илъэс нейм цІыхуу тетым тебу-«кхъуэпэ дзыгъуэнэф» жы- мелуан 40 - 50 ипэк э къэу- гуашэмэ, дэтхэнэ зыми хуаІэращ. Абы сантимери 3 нэхуауэ щытащ. нэхъыби хъуркъым.

цІыкІуу!

♦Индонезием щыІэ Там- якІэ зэджэ континент защыкуэдщ. Псалъэм пап- дизкІэ шынагъуэу къэуати, хэр къэкІуэну жыжьэм арщіэ, Щіыр Дыгъэм зэры- и макъыр километр миниті- гуэру зэхыхьэжынущ. пэжыжьэм хуэдизкіэ пэ- кіэ зэхэпхырт икіи балли 8 ♦Мазэр дэнэ къыздикіар? жыжьэу, Кеплер 22-6 жы- хуагъэфэщат. А насыпын- Еджагъэшхуэхэм къызэрахуиІэ планетэр и вагъуэм шагъэм цІыху мин 71-рэ лъытэмкІэ, илъэс мелард епхащ. Абы къокі а плане- хэкіуэдащ, Тамборэ вул- бжыгъэкіэ узэіэбэкіыжмэ, тэм и щІыІагъ-хуабагъкІэ, и каным а и къикІыгъуэм нэхъ вагъуэижхэмрэ планетэзэхэлъыкіэкіэ, давленэкіэ шынагъуэ тхыдэм хэмытауи хэмрэ щіэх-щіэхыурэ зэ-

кіуэ, гу лъыдмытэми. ми и пэжыпіэр гурыіуэгъуэ-ЩІым щіэлъ тектоническэ къым, ауэ Мазэр зыгуэрым ◆Чилимрэ Перумрэ зыщы- плитахэр щызэбгъэдэкІуэ- и къутахуэу аращ. зыубгъуа Атакамэ къумым ти щызэбгъэдэкІуати щы- ♦ЩІым дыщэр рехуей икІи бгы мэхъу. къэнэжар хы лъабжьэм рэ Тибетрэ я зэхуаку дэлъ, лъабжьэм щ элъ дыщэр

- 3,5-рэ и инагъщ, грамми 2 ФЩІым и континентхэр зэ- къылъысынут. гуэр зы хытІыгушхуэу щы- ◆ЩІым и процент 70-р ♦1992 гъэм щІэныгъэлІхэм тащ. Ар нэрылъагъущ кон- псым еубыд. А псым щыщу хьэлэнущ. къахутауэ щытащ зи лъа- тинентхэр компьютеркІэ зэ- цІыхум иджамрэ игъэунэ- ♦Нэхъ куу дыдэу ЩІым иІэр битэм (нэхъыбэ дыдэу) ма- 90-р.

хэлъыр гъур Іэгум икІуадэмэ, абы зэрызэгуэчам и щыхьэту. гъунэжщ. Псалъэм пап- къикІыркъым и лъахъцри Илъэс мелуан 200-кІэ узэ-

♦Бгыхэр дэнэ къызди- къыгуэудами, абы къы-

Ахэр щызэбгъэ- щІэлъщ, ауэ абы унэсыну Псалъэм папщіэ, Индием- щіэлъщ. Зэрыжаіэмкіэ, хы къыдрахьеифатэмэ, дыщэ килограмми 4,5-рэ

ДЫКЪЭЗЫУХЪУРЕИХЬ хъцыр гектарым нэблагъэ хэбгъэувэмэ - я гъунапкъэ- хуамрэ проценти 5 ирикъуу сыт хуэдэ щіыпіэ жыпіэдунейм къыдгурымы уэрэ Тэгъэбэгу. ЩТыгум щыплъа- хэр зэжьэдоувэ, зэгуэр аращ. Адрейм нэсыфыр- мэ, ар Мариинскэ кумбрауэ къым.

♦Щыблэмрэ ІзбэкІыжмэ, щыІар Панге- гъуэмрэ псоми фіыуэ мыхъуу, щіыпіз нэхъ куур дощіэ. Щыблэр мэхъуэпскізыщыпсэуфын планетэ борэ вулканыр 1815 гъэм къуэращ. ЩІэныгъэлІхэм ри, итІанэ уафэгъуагъуэр бжыгъэншэхэр хьэршым къикlayэ щытащ. Ар апхуэ- зэрыжаlэмкlэ, континент- къэlyy аращ. Тлъагъумрэ икlи зэхэтхымрэ щІызэтемыхуэр нэхумрэ макъымрэ зэрызаужьым я псынщІагъыр зэрызэхуэмыдэращ къызыхэкІыр. Щыблэр зэ хъуэп-30-м нэс къигъэпщтырыфы- нуш. Къауэр шыблэрааращ. Къауэр хьэуа къэплъаращ.

♦ЩІыр сытым щыгъуи удзыфэу щытакъым. Япэ микробхэр къыщыунэхуа лъэхъэнэм ар шэкъафэу

щытауэ жаІэ. ♦Вулканхэм я закъуэкъым къауэр... Гуэлхэми яІэщ апхуэдэ щытыкІэ. Камеруным щыІэщ апхуэдэ зыбжанэ. Зэрыжаіэмкіэ, ахэр вулканым и щІыгум итуращи, гуэл лъабжьэм углекислэ гъуэз щызэхуехус. А гъуэзыр зэ къауэмэ, Іэгъуэблагъэм щыІэу зы псэущхьэ къелынукъым - гъуэзым ит- Пэгъунэгъуу блэлъэт ва- псы къабзэу тетым и меларди 4,54-рэ.

къабж. Ар метр 10916-м уафэгъуа- щыІэщ. Псы лъабжьэ метр 2555-м ноблагъэ. ЗдэщыІэр Антарктидэращ МЫЛ лъабжьэм щІэлъщ.

♦Мывэхэми «къакІухь». Калифорние щыІэ Рейстрек-Плайе гуэл игъущыкІам и щІэм илъ абрэмывэхэр мэскіамэ, хьэуар градус мин хъей. Ар къызыхэкіыр къахуэмыщізу ціыхухэм хъыбар гъэщІэгъуэнхэр къражьэхэуэу щытащ. ЩІым къым! Щыблэр къаблэу хьэкі. Ауэ, щіэныгъэліхэм къызэрахутамкІэ, гуэл лъабжьэр псыІэ хъуа нэужь мывэхэр ецІэнтхъуэкІыу аращ, армыхъумэ, къакlухьыу аракъым.

♦Мазэм къищынэмыщІа, ЩІым иджыри зы гъусэ иlaщ. A тlyp зэжьэхэуэжу бгым нэхъ лъагэ щыlэкъым зыр щэщауэ, Мазэм иІэ икІи абы и лъагагъыр метр кумбышхуэри абы и Іэужьу 8848-рэ ирокъу. Ауэ, Эвекъалъытэ. ЩІым и гъусэ рестым лъабжьэ иІэщ. Ар щэщам и зы Іыхьэу къы- хиубыдэу къапщамэ, метр шІэкІынуш нобэкІэ Мазэ 17170-рэ хъунут. етІуанэу ябжыр. Абы и ина- ♦ЩІым и гъунэ хъужыр гъыр зы метрым нэсуращ, сыт? Антарктидэр щІым и ауэ зэпымычу ЩІым и орби- гъунэу къалъытэ. Абы тэм иту къыдоджэрэзэкІ. щызэхуэхьэсащ дуней псом ныбжьыр къахутащ - илъэс гъуэижхэр зэщІишэрэ, ор- процент 70-р, мылу процент

зибгъукІэ иту, ЩІым щэнейрэ къекіуэкіыу зыбгынэжхэри щыІэщ.

◆Джомолунгмэ (Эверест)

♦ЩІыпІэ нэхъ щІыІэ дыдэри Антарктидэщ здэщыІэр. 1983 гъэм абы градус 89,2рэ и щІыІагъыу къыщи-

гъэлъэгъуауэ щытащ. ♦ЩІыпІэ нэхъ хуабэ дыдэр дэнэ жыпіэмэ, ар Ливиеращ. 1922 гъэм нэхъ и хуабэгъуэ щы акъым - градус 57,8-рэ.

♦ЩІыхъей зэрыщыІэм хуэдэу, Мазэри мэхъей. **♦ЩІэныгъэлІхэм ЩІым** и

> Зыгъэхьэзырар ФЫРЭ Анфисэщ.

Жылагъуэ

Егъэджэныгъэ

Адыгэ и хьэщІэ быдапІэ исщ

Я Іэщіагъэ емылъытауэ, лъэпкъ хуэмрэ я фіыщіэщ, Іущыгъэ куэд мэгугъэ лэжьыгъэхэр гъэмахуэм **Іуэхухэм**, **щэнхабзэм дихьэхыу**, абыхэм жаlэу зэхэсхащ, - жelэ Алим. ахэр къызэраіэтыжыным хущіэкъуу щіалэгъуалэ куэд диіэщ. Уеблэмэ щызэхэпх къохъу: «Адыгэхэм пасэм я псэукізу, щыіэкізу щытар си нэкіэ слъэгъуащэрэт, а зэманхэм сыкъыщыхутэу» жаlэуи.

СЛЪОН Алим и хьэрычэт Іуэхур зэпхар туризмэмрэ мэкъумэш ІэнатІэмрэщ. Ауэ и лэжьыгъэ нэхъыщхьэм къыдэкІуэу, адыгэхэм я лъэпкъ хуэІухуэщІэхэр зэрегъэпэщыж, шыхэр, тхылъхэр, спортыр фІыуэ зылъагъухэми ар ящыщщ. Зы ціыхум апхуэдиз лъэныкъуэкІэ зыхуэужьыну?! Хуейми..

УФ-м и Федеральнэ Зэхуэсым ФедерацэмкІэ и Советым КъБР-м къыбгъэдэкІыу щыІэ сенатор Къанокъуэ Арсен и нэІэм щІэту 2021 гъэм и кіэм хьэрычэт Іуэхухэмкіэ щіалэгъуалэм защІэгъэкъуэным тещІыхьауэ къызэрагъэпэща «Start up 5642» зэхьэзэхуэм Слъоныр хэтащ икІи текІуэныгъэ къыщихьащ. Абы къышыхуагъэфэща ахъшэ саугъэтыр Алим зытригъэкlуэдэнур XIX ліэщіыгъуэм адыгэхэм яіа лъапсэхэм тещіыкіа иухуэнырщ. Си гугъэмкіэ, абы къегъэлъагъуэ щіалэр къызыхэкІам и тхыдэм зэрыдихьэхыр, къыщымынэу, пщІэ зэрыхуи-

- Ди лъэпкъ хабзэхэм сызэрысабийрэ сыдахьэх. Къапщтэмэ, апхуэдэ фІылъагъуныгъэ ди щэнхабзэм хуэсщІыныр унагъуэм къыщежьащ. Псом хуэмыдэу, ар си адэшхуэмрэ анэш-

- Дунейр, зэманыр гугъу зэрыхъуам къыхэкІыу, зыми емыщхь ди хабзэ дахэхэр хъума хъуну дыхуеймэ, лъэпкъ гупсысэр зы щІэблэм адрей къыщІэхъуэм иритурэ зэІэпытхыу декІуэкІын хуейщ. А зэпыщІэныгъэр

зы закъуэм и деж къыщызэпыудмэ, лъэпкъыр кІуэдауэ убж хъунущ. Сыт бгъэдэмылъыжмэ. нэгъуэщІхэм къахэзыгъэщынур сыт? Адыгэм я пасэрей псэукІэр цІыхухэм нэрылъагъу ящысщІыну куэд щІауэ сышІэхъуэпсырт. Абы теухуауэ япэ дыдэу си гупсысэхэр зыхуэсІуэтар профессор икlи си ныбжьэгъу lумэт Муратщ. А lуэхур къыздиlыгъащ икlи сытригъэгушхуащ. Лъапсэм и архитекторыр Хъуран Валерэщ. ФІы-

хъер Тхьэм яригъэлъагъу! Алим адыгэ лъапсэр и ухуэкІэкІи, зэрагъэдахэу щытахэмкІи XIX лІэщіыгъуэм ящіу щытахэм къазэрыщхьэщыкі щымыі эу иухуэну къалэн зыхуигъэувыжащи, ар зригъэхъулІэн папщіэ, Іуэхум ехьэліа тхылъхэр щіеджыкі, архивхэм йоплъ, нэхъыжьхэм захуегъазэ.

щіэшхуэ тіуми яхузощі, я іэщіагъэм и

Апхуэдэ хъугъуэфІыгъуэр щІыпІэкІэ зыхуэзэнур Аушыджэр (Дыгъужьыкъуей) къуажэрщ, езы Алим къы-

щалъхуа, щапіа и жылэжьырщ. Лъапсэм унэшхуэ, хьэщІэщ (зэрыхабзэу, щхьэхуэу), кІыщ, щІакхъуэ гъэжьапІэ, джэдэщ, шэщ, лэгъунлей, нэгъуэщІ ухуэныгъэхэри дэтынущ, бжыхькіэ къихухьынущ.

ирихьэлІэу яухыну.

Адыгэ шІыпІэцІэхэр

«Адыгэ лъапсэр къызэрыбгъэсэбэп хъунум теухуауэ мурад куэд диІэщ. Ди республикэм щыпсэухэми неустејшестејфа да имехејшест хъуным къыщымынэу, дыхуейщ ди адэжьхэм зэрахьа псэукіэ, хабзэ дахэхэм, псом хуэмыдэу хьэщІэм пщІэшхуэ зэрыхуащІу щытам, псори хуэдэ лъэпкъри аращ - и щэнхабзэр хэдгъэгъуэзэну. Уеблэмэ ар укъыщыувыю хъу щыпю тщыну ди мурадщ, - пещо Слъоным. - Къапабдеж ди лъэпкъ ІэщІащтэмэ, гъэхэм, шхыныгъуэхэм я мастерщыбгъэлъагъуэ къыдолъытэри, ахэр къызэрызэдгъэ-«Лъэпщ» пэщынуми догупсыс. пщіантіэм фіэщыгъэу естар аращ.

Сэ Слъонхэ сащыщщ, ауэ сыкъызытехъукІар Лъэпщхэщи, ди адэжьхэм зэрахьа унэцІэр естмэ сфІэкъабылт. Зэхьэзэхуэм мы ІуэхумкІэ сыщІыхыхьар ди лъэпкъ хаб-зэхэмрэ щэнхабзэмрэ зэрытхъумэным гугъуехь зэрыпылъым гулъытэ хуезгъэщІыныр арат. Проектым ехъуліэныгъэ зэриіар и фіыщізу къызолъытэ чэнджэщкіэ, Іуэхугъуэ зэхуэмыдэхэмкіэ зыкъысщіэзыгъэкъуа си къуажэгъухэмрэ си ныбжьэгъухэмрэ зы гупу абы дызэрелэжьам», - къыхегъэщ щІалэм.

Слъон Алим щІохъуэпс ди щэнхабзэ туризмэм зригъэужьыну, адыгэ лъэпкъым и къуэпсхэр къыщежьэм къыдэкІуэтей щІэблэр дригъэхьэхыну. Ди гуапэщ и мурадыфІхэр къе-

БАГЪЭТЫР Луизэ.

Іущхэмрэ Іущыцэхэмрэ

Къэбэрдей-Балъкъэрым Сабий зэчииф!эхэмрэ ныбжьыщІэхэмрэ я уардэунэм иджыблагъэ щыщІидзащ «Іущхэмрэ Іущыцэхэмрэ» зи фІэщыгъэ щІэныгъэегъэджэныгъэ хэдэрыхэш зэхьэзэхуэм и VIII хэгъэгупсо Іыхьэм.

Пасэрей Урыс

«ПЁТР

къэралыгъуэм и иужьрей пщыщ, Урысейм и япэ пащтыхьщ, къэрал лэжьакІуэщ, Бытырбыху къалэм и къызэгъэпэщакlуэщ» - аращ зэхьэзэхуэм игъуэта фіэщы-КъызэгъэпэщакІуэкъызэрыхагъэщамкіэ, зэпеуэм и кіуэцікіэ къыщаютыну Іуэхугъуэхэр, ныбжьыщІэхэм зэрызыхуагъэзэну упщІэхэр зытеухуауэ щытынур зи цІэр тхыдэм Пётр ЕзанэкІэ къыхэна пащтыхьым и гъащІэмрэ и дуней тетыкІамрэ я закъуэкъым. Зэхьэзэхуэм хыхьа щіалэгъуалэм і эмалыншэу гъэнэн щхьэкі э пащтыхым къагъэлъэгъуэн хуейщ Пётр и лъэхъэнэм екіуэкіа къэхъусыгъуэмрэ ар абы хуэзыша тхыдэм хьэкъщ жиlэу къихузэхуаку илъа зэхущытыкІэ- и жьыр нобэрей гъащІэм хэм я жьауэр жылагъуэ къызэрылъэlэс щІыкІэхэм псэукіэм зэрылъэіэсар; ду- зригъэгупсысхэри сабийнейпсо политикэмрэ зи хэм къагъэнэlуэн хуейщ, я

гъунапкъэхэм зезыгъэубгъу къэралыгъуэщІэмрэ зэрызэхыхьэ-зэрызэхэкІыу щытар; пасэрейм къащІэна гупсысэкІэмрэ дуней тетыкіэмрэ ціыхухэм захри-«Европэм пхиуда щхьэгъубжэм» мыхьэнэуэ иlар, нэкъащІэхэр къызыхэкІа щхьэу- гъуэщІ куэди. Ауэ щыхъукІэ, Іуэхугъуэхэмрэ; цІыхухэм я тахэм зэрахущытри, блэкІам

къэухьым и бгъуагъымрэ зэхэшІыкІым и кууагъымрэ къэпщытакІуэхэм ялъагъун папщІэ.

Къыхэгъэщыпхъэщ гъуэщІ зы Іуэхуи: зэпеуэм мыхьэнэшхуэ щызиІэр еджакІуэр тхыдэм зэрыщыгъуазэм и закъуэкъым. ТхэкІэ хабзэхэмкіэ иіэ щіэныгъэри, псэлъэкІэм и къабзагъымрэ беягъымри къалъытэ-

Зэхьэзэхуэм и зэхыхьэгъуэхэр дяпэкІэщ. Ауэ япэ джэгугъуэми најуэ къищјащ

VТЫКVМ ИХЬЭ хуабжьу зэрыжьакІуэр, псэлъэкіэ хабзэхэр екіуу зэрагъэІэрыхуэр. Лъагъуэ щхъуэкІэплъыкІэхэм техьа цІыкІухэм (агонистхэм) я зэхэ-щІыкІымрэ щІэныгъэмрэ къызэрыкІуэу зэрыщымытыр къалъыс упщІэ гугъухэм иратыж жэуап купщіафіэхэм къагъэлъагъуэ. Лъагъуэр къалъымыса-уэ, ауэ зэпеуэр зэрекlуэкІым кІэлъыплъу пэшым щІэсхэри (теоретикхэр) нэхъ хуэмыхутэкъым. Зэуэ къримыдзэ упщІэ куэдым я жэуапыр абдежт къыщыІур, арыххэуи медалдамыгъэхэмрэ уэру яхьэхурт, къыкІэ-лъыкІуэ джэгугъуэхэм лъагъуэр къазэрылъысынум щІэбэ-

ЩІыпіэ-щіыпіэкіэрэ щекіуэкіа зэхьэзэхуэхэм щытекІуа икІи къыщыхэжаныкіа ныбжьыщіэ 23-р хэгъэгу зэпеуэм щызэрихьэліэжащ, я нэхъыфі дыдэр Къэбэрдей-Балъкъэрым и цІэкІэ урысейпсо зэхьэзэхуэхэм кіуэн хуэдэу.

Ар дызэрыт илъэсым и дыгъэгъазэ мазэм Мэзкүү щекіуэкіынущ.

ШУРДЫМ Динэ.

Гъуэгухэр ирагъэфІакІуэ

Мы гъэм къыщыщіэдзауэ зыхуей хуагъэзэнущ Шэджэм аузым хуэкіуэ гъуэгур.

КЪЭБЭРДЕЙ-Балъкъэрым и щІыпІэ нэхъ дахэ дыдэхэм ухуэзышэ «Кавказ» федеральнэ гъуэгум къыщыщІедзэри, . Пашынкъей, Шэджэм Ищхъэрэ, Хъущтэ-Сырт, Эльтюбю жылагъуэхэм кіуэцірокі, Булунгу хуэкіуэу. Абы и кіыхьа-

гъыр километр 65-рэ мэхъу. 2022 гъэм къриубыдэу Шэджэм Ищхъэрэм къыщыщІэдзауэ (Хъущтэ-Сырт хиубыдэу) Шэджэм псыкъелъэхэм нэсыху зэгузэпэщ ящгынущ: зыплъыхьыпгэхэр, лъэс зектуапІэхэр ягъэдэхэнурэ, къагъэнэхужынущ. Абы къыдэкІуэу, зэрагъэпэщыжынущ лъэмыжи 5.

Иджыпсту къыщыщ1эдзауэ иужь ихьащ 2023 гъэм зыхуей хуагъэзэну Эльтюбюрэ Булунгурэ хуэкІуэ гъуэгухэм. КъищынэмыщТауэ, 2023 - 2024 гъэхэм къриубыдэу елэжьынущ Лашынкъейм екІуалІэ, километр 15 зи кІыхьагъ гъуэгу-

ШЭРЭДЖ Дисэ.

Федерацэм

Блашэпсынэ

Адыгэ Республикэм, дызэрыщыгъуазэщи, къэбэрдей къуажэхэри итщ. Абыхэм ящыщ зыщ Блашэпсынэ (Лашэпсынэ) зи фІэщыгъэри. Ар къызэрыунэхуа, зэрызэхыхьа щіыкіэм кіэщіу дытепсэ-

БЛАШЭПСЫНЭ къуажэр Адыгэ Республикэм и ижьырабгъу лъэныкъуэмкІэ щысщ. 2021 гъэм къызэрабжамкіэ, ціыху мини 3.1-м нэблагъэ дэсщи, я нэхъыбэр (процент 98,7-р) адыгэщ. Жылэм и цІэр Іыхьитіу зэхэтщ: «блашэ» - жыг ліэужьыгъуэ (клён). «псынэ» - щыщіагъыпс мыхьэнэхэр къикіыу.

Урыс-Кавказ зауэм и лъэхъэнэм, генерал Глазенап Григорий Балъкъ псым къызэпрыкІри. Къэбэрдейм къытеуащ икІи зрихьэлІа жылэхэм ящыщу зыри къимыгъанэу зэтригъэсхьащ. Лъапсэрых теуэм и ужькіэ (1804 - 1805 гъэхэм), пащтыхь администрацэм и жы!э еувэлІэну хуэмей адыгэ къуажэхэм зыкъызэшІакъуэри, а зэманым иджыри щхьэхуиту псэуа Кlахэмкlэ ягъэзащ. Гу зылъытапхъэу телъыджэр аращи. Іэпхъуахэм я къару къихьыху а лъэныкъуэмк и къащеныкъуэкъуащ ящТ къатезыхахэм.

lуэрыlуатэм къызэрыхэщыжымкlэ, зи гугъу тщlы лъахэм япэу ихьа къэбэрдей лакъуэхэм ящыщу, унагъуэ 30-м Щэхъурадж псым и Іуфэр, унагъуэ 16-м абдежым къыщхьэщыт Іуащхьэ ціыкіум и щыгур хэщіапіэ яхуэхъуауэ шыташ.

Блашэпсынэ и къэхъукіам ехьэліа нэгъуэші зы хъыбари щыІэщ. ЗэрыпхъуакІуэхэм 1860 гъэм Лабэрэ Хуэдзрэ я псыхъуащхьэхэр «къыдагъэкъэбзыкІын» шадзат. Лъагапіэхэм кърахух къэбэрдей хьэжрэтхэм яшыш зы гупым хэтхэр, Щэхъурадж псым къызэпрыкla иужь, зы шіыпіэ гуэрым деж псынэ къышіэжыпіэ ин шарихьэліаш. Гъуэгуанэ зэпызычахэр а Іэшэлъашэм къыщыувы ащ. Ягу ирихьащ а Іэгъуэблагъэм пэгъунэгъу губгъуэ бгъуфІэшхуэри, мэз кусэу екІуэкІри. Гу лъатащ псынэ къыщіэжыпіэм деж, щыблэм тіу ирищіыкіауэ, блашэ жыгышхуэ зэрыщытми. Икіи, а псом къыхэкіыуи, къэіэпхъуахэм къалъытащ жылэр а щіыпіэм щетіысэхынымкіэ езы Тхьэшхуэр къахуэупсауэ.

Жыгыжым и Іэгъуэблагъэм а махуэ дыдэм щіыхьэху щызэхашащ: псы къыщіэжыпіэр ягъэкъэбзащ, и щіэр куу ящІри, псыхъуэм къыдаха мывэкіэщхъхэмкіэ ягъэбыдэжащ. ГъэщІэгъуэныр аращи, а псынэр ноби зыхуей хуагъазэ, къабзэуи зэрахьэ а жылэм дэс нэхъыжьыфІхэм.

«Блашэ-псынэ» цІэр иужьым зытеlукІыжа къуажэр абдежым зэрытІысрэ зы илъэс нэхъ дэмыкІауэ, щыблэ зэуауэ щыта жыгыжьым и лъабжьэм щіэж ціыкіуиті къыщыунэхуащ. А Іуэхугъуэм жылэдэсхэр щыгуфіыкіащ икіи нэхъри я фіэщ ищіащ а щіыпіэр Тхьэм къазэрыхухихар. Абы лъандэрэ зэман куэд дэкlами, абдежыр къуажэдэсхэм ноби я тхьэелъэјупіэщ икіи я зэхуэсыпІэщ.

Блашэпсынэрэ абы пэгъунэгъуу щетІысэха адрей адыгэ жылэхэмрэ я Іэшэлъашэр ящыщщ Урыс-Кавказ зауэм и ужькіи зэпіэзэрыту щымыта щіыпіэхэм, абыхэм щыпсэухэм паштыхь администрацэм и унафэхэр ягу зэрыримыхым къыхэкІыу.

Апхуэдэу, 1868 гъэм, «Хуэдз зэщіэхъееныгъэкіэ» зэджэ зэпэщізувэныгъэм и ужькіэ. Блашэпсынэ къагъэ-Іэпхъуауэ щытащ Хуэдз псыхъуэр зрагъэбгына ліакъуэліэшхэў Ашабэхэ, Дерхэ, Думэнхэ, Дохъушокъуэхэ, Къандаурхэ, Щоджэнхэ, нэгъуэщІхэри, я цІыхухэр яшІыгъуу.

КЪУМАХУЭ Аслъэн.

БОК ПРЕЗИДЕНТА СОЮЗА ТХЭКВОНДО РОССИИ

Ди спортсменхэм япэ гуп увыпІэр зыІэрагъэхьэ

Къэрэшей-Шэрджэсым щекІуэкІащ Урысей Федерацэм тхэквондомкіэ и зэгухьэныгъэм и президентым и Кубокыр къэхьыным ехьэліа урысейпсо зэхьэзэхүэхэр. Абы хэтащ зи ныбжьыр илъэс 12 - 14, 15 - 17-хэм ит къэралым и щІыналъэ 34-м щыщ спортсмен 800-м щІйгъу.

МАХУИТІКІЭ екіуэкіа зэпэщіэтыныгъэ гуащіэхэм Къэбэрдей-Балъкъэрым икІа тхэквондистхэм медаль зэмыл эужьыг туру 15 щызы эраг тэхьащ. Абыхэм ящышу 8-р дышэш.

Урысей Федерацэм тхэквондомкІэ и зэхьэзэхуэм зыхэта гупхэм пашэныгъэхэр щаубыдащ Иуан Дианэ (кг 33-м нэблагъэ), Геграевэ Даринэрэ Бекъул Миланэрэ (тІури кг 44-м нэблагъэ), Созаев Артур (кг 37-м нэблагъэ), Къэзанш Къасболэтрэ Бицу Къантемыррэ (тури кг 45-м нэблагъэ), Ахъмэт Дамир (кг 55-м нэблагъэ), Щокъуий Ислъам (кг 59-м нэблагъэ).

Зэхьэзэхуэм хэта щІыналъэхэм я гуп зэхьэзэхуэм тхэвондомкІэ Къэбэрдей-Балъкъэрым и командэ къыхэхам япэ увыпІэр щиубыдащ.

Ди спортсменхэр къэралым и зэпеуэм хуагъэхьэзыращ Ахъмэт Амир, Унэжокъуэхэ Къантемыррэ Абдельджабаррэ, Кугъуэндокъуэ Ялдар, Тикаев Индрис

КЪЭХЪУН Бэч.

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм Щэнхабзэмкlэ и министерствэм, «КъБР-Медиа» ГКУ-м, КъБР-м и Журналистхэм я зэгухьэныгъэхэм, «Кабардино-Балкарская правда», «Адыгэ псалъэ», «Заман», «Советская молодёжь», «Горянка» республикэ газетхэм, «Литературная Кабардино-Балкария», «Іуащхьэмахуэ», «Минги Тау», «Солнышко», «Нур», «Нюр» журналхэм, «Налшык» ОРТК-м, «Къэбэрдей-Балъкъэр» ГТРК-м, «Эльбрус» тхылъ тедзапіэм, «КъБР-Инфо» хъыбарегъащіэ агентствэм я лэжьакіуэхэр радиом и программэхэр зэхэгъзувэнымрэ къэтынымкІэ и редакцэм и фонотекэм и унафэщі Аттоевэ Светланэ Юсуп и пхъум хуогузавэ абы и анэ Аттоевэ Мариям Идрис и пхъур дунейм зэрехыжам къыхэкІыу.

Пашэхэм текІуэныгъэр 3 hilanilarhaklbinkhbim

Урысей «Спартак-Налшы- мызэгъыу кымрэ» «Биолог-Новоку- судьям ар хибжакъым. банск»-мрэ я зэпэщlэмахуэ дыдэм екіуэкіы- Безруковым. Абы зэіущіэри.

таблицэм хьэт ныкъуэм щ игъур хьэ-ящыщ зым къыщынащ. щІэхэм я тепщэныгъэкІэ гъэрыкІуэныгъэр гъуэм «ЕсэнтІыгур». щекіуаліэкіэ къызэпауиухыным нэхъыбэ къыпэкІуащ - зэІущІэм иригъэщащ. бжыгъэр къыщызэГуихри,

Безчаснюк. Загъэпсэхуу нэужь, хьэщіэхэм я еб- гъэр 3:0-м хуагъэкіуащ. гъэрыкІуэныгъэр нэхъ

жанэ вэсэмахуэ екіуэ- я гъуащхьэтетым къыхуекіащ. Абы щыщу тхьэма- гъэгъэзакъым, арщхьэкіэ къэзылъыта

тыныгъэр мэлыжьыхьым ным и кум фіэкіауэ, бжыи 6-м ягъэ і эпхъуащ. А гъэр 0:3-м хуигъэкіуащ гъэрейхэм текіуэныгъэ ния-2» (Владикавказ) нущ «Дружба»-мрэ Став- гъэрейхэм я лъэр щ иудырополь и «Динамо»-мрэ я паш икіи я джэгукіэр зэтекІаш.

КІ эух бжыгъэр игъэуващ ЗЭХЬЭЗЭХУЭМ и турнир Ерохиным - 0:4. Зэхьэзэпашэныгъэр хуэр зэрыщ идзэрэ зы тещызыІыгъ Дон Іус Ростов кіуэныгъэ фіэкіа къэзыпэщІэтыныгъэм и япэ сы- цэм и кІэух увыпІэхэм

Бжьыпэр къызыІэщІэна екІуэкІащ, арщхьэкІэ бжы- Дон Іус Ростов и СКА-м гъэр къызэlуахыным хунэ- жыджэру кlэлъelэ «Чайсыртэкъым, хэгъэрейхэм ка»-ми къэувыІэн мурад я гъуащхьэхъумэхэм СКА-м и Іэкъым. Песчанокопскэм и футболистхэм я еб- абы къыщригъэблэгъат

Япэ сыхьэт ныкъуэм и дырти. Джэгум и япэ хьэрхуэрэгъум и тасхъэ-Іыхьэм хухаха зэманыр хэм щыгъуазэ зызыща дакъикъипщ хэгъэрейхэм напіэзыпіэм къэмынэжауэ, зыкъызыкъуахащ. ЩэщГрэ Дон Іус Ростов къик ахэм я ет Іуанэ дакъикъэм Хохгугъуехьым ехъулІэныгъэ лачёвым «Чайка»-р япэ

КъыкІэлъыкІуэ дакъи-СКА-р япэ иригъэщащ къипщІым Олейниковым дигъэкlа пенальтимрэ къихьэжа Орловым и топымрэ бжы-

Зэіущіэм и етіуанэ Іылъэщыж хъуащ. ТхущІрэ хьэм хухаха зэманыр и етІуанэ дакъикъэм бжы- кІэм нэблэгъэху хэгъэрей-ТопитІкІэ япэ зэрищам бжыгъэр яхъумэу екІуэ-

Федерацэм жан къищіа ростовдэсхэм кіащ. 80-нэ дакъикъэр футболымкіэ и етіуанэ я текъузэныгъэм хагъэ- екіуэкіыу хьэщіэхэм къыдивизионым и Япэ гупым хъуащ. ЕбгъэрыкІуэныгъэ кІэлъыкІуэ щыуагъэр яІэ- дивизионым и Япэ гупым **щекіуэкі зэхьэзэхуэм и** зэкіэлъхьэужьым хэту Ми- щіэкіащ - пенальти! Ар іэтіощірэ езанэ джэгу- чуренков къыіэрыхьа то- зэу зыгъэзэщіа Алиевым тіощірэ езанэ джэгугъуэм гъуэм хыхьэ зэlущlэ зыб- пым владикавказдэсхэм зэпэщlэтыныгъэм и бжы- хыхьэу зэхэта зэlущlэхэм гъэр 4:0-м хуигъэкІуащ.

хуэм Налшык щызэхэтын топ дагъэкlар хабзэм къе- мандэ нэхъыф ищым жы- хъэчкъалэ) - «Черномоджэру яужь итщ «Форте»-р. ЕтІуанэ Іыхьэм и зэма- абыхэм хагъэщІащ Волгоград и «Ротор-2»-р. Хэкъахуэзыхьу ещанэ увыпІэм шыт Мэхъэчкъалэ и гъунэгъу «Динамо»-м хуэзыщіа топ закъуэр зэіущІэм пенальтикІэ щыдигъэкІаш Вяткиным.

> ЗэрытемыгъэкІуауэ, топ зырызкІэ зэхъуэжауэ, иу-Ізу 2:1-уэ щІыпІэ «Кубань- гион Динамо»-м. Холдинг»-м ефіэкіащ «ТІуапсыр».

щекІуэкІ зэхьэзэхуэм и мыпхуэдэ бжыгъэхэр къа-Зэхьэзэхүэм щыпашэ ко- рикІуащ: «Анжи» (Мэ**рец**» (Новороссийск) Таганрог щыІэу, 1:1, «Чайка» (Песчанокопскэ) - «ЕсэнтІыгу» (Есэнтіыгу) - 4:0, «Ала-СКА (Дон Іус Ростов) 0:4, «Кубань-Холдинг» (Павловская) - «Tlyaпсы» (ТІуапсы) - 1:2, «Форте» «Ротор-2» (Таганрог) -(Волгоград) - **1**:**0**. КъыкІэлъыкІуэ

футболымкІэ и етІуанэ

Урысей

«Спартак-Налшыгъуэр и СКА-р Владикавказ щы- мыхьыфа Владикавказ и хащ «Анжи»-мрэ «Черно- кым» Мэхъэчкъалэ щри-ІущІащ «Алания-2»-м. Зэ- командэр турнир табли- морец»-мрэ я зэпэщІэ- гъэкІуэкІынущ. Гъатхэпэм тыныгъэр. Павловскэ щы- и 20-м ар ІущІэнущ «Ле-

ЖЫЛАСЭ Замир.

Урысей Федерацэм футболымкіэ и етіуанэ дивизионым и Япэ гупым зэхьэзэхуэр зэрыщекіуэкіыр

Командэхэр	Дж.	Къ.	3.	ΦΙ.	T.	Ο.
1. CKA	20	16	2	2	38-10	50
2. «Чайка»	19	14	3	2	48-10	45
3. «Динамо» Мх	19	12	5	2	33-10	41
4. «Форте»	19	11	7	1	32-14	40
5. «Анжи»	20	10	4	6	29-17	34
6. «Кубань-Холдинг»	20	9	5	6	24-18	32
7. «Черноморец»	19	8	5	6	31-21	29
8. «Спартак-Налшык»	19	6	9	4	18-12	27
9 «ТІуапсы»	20	8	2	10	24-30	26
10. «Легион Динамо»	18	6	6	6	22-13	24
11. «Биолог-Новокубанск»	18	6	4	8	25-22	22
12. «Динамо» Ст	19	5	5	9	25-30	20
13. «Мэшыкъуэ-КМВ»	19	5	4	10	28-29	19
14. «Ротор-2»	20	4	5	11	17-32	17
15. «Дружба»	19	3	6	10	12-28	15
16. «Алания-2»	20	1	4	15	16-60	7
17. «ЕсэнтІыгу»	20	1	2	17	8-74	5

Редактор нэхъыщхьэ ЖЫЛАСЭ Заурбэч

Редколлегием хэтхэр:

ЖьэкІэмыхъу Маринэ (унафэщІ-редактор), Ширдий Маринэ (унафэщІ-редактор), Къаншокъуэ Эллэ (жэуап зыхь секретарь), Къардэн Маритэ, Къумахуэ Аслъэн, НэщІэпыджэ Замирэ, Чэрим Марианнэ, ЩхьэщэмыщІ Изэ.

Езыгъэтхахэр «Адыгэ псалъэ» газетыр КъБР-м и Парламентымрэ Правительствэмрэ ирагъэтхащ (учредителхэр).

КъыдэзыгъэкІхэмрэ редакцэмрэ я хэщІапІэр 360030, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэ, Налшык къалэ,

Лениным и уэрам, 5

ТЕЛЕФОНХЭР: редактор нэхъыщхьэм, секретарым - 42-56-19; унафэщІ-редакторхэм - 40-48-54, 40-06-33; жэуап зыхь секретарым - 42-22-82; секретариатым - 42-22-66.

КЪУДАМЭХЭМ: политикэмкІэ, жылагъуэмрэ лъэпкъ ІуэхухэмкІэ - 42-22-86; къуажэ гъащІэмрэ экономикэмкIэ-42-57-59; шэнхабзэмкIэ-42-75-36; егъэджэныгъэмрэ щІэныгъэмкІэ - 40-15-31; хъыбарыщІэхэмрэ спортымкІэ - 42-22-88, 42-60-53, 42-22-89; зэдзэк Гак Гуэхэм - 42-21-88; корректорхэм

- 42-60-27; ЭВМ-м и операторхэм - 42-22-84; компьютер ІэнатІэм - 42-26-41; сурэттеххэм -42-75-78, 42-63-64.

Теддзэ тхыгъэхэм къыщыхьа бжыгъэхэм, къыщаІэта Іуэхугъуэхэм я пэжагъымкІэ ахэр зытхахэм нэсу жэуап яхь. Авторхэмрэ редакцэмрэ я Іуэху еплъыкІэр зэтехуэ зэпыту шыткъым.

Газетыр Іэ тезыдзахэм яхуэхьыныр и пщэ дэлъщ КъБР-м федеральнэ пощт зэпыщ Гэныгъэхэмк Гэ и управленэм. Тел.: 76-01-28, 76-01-10

Газетыр 2016 гъэм дыгъэгъазэм и 19-м Печатым и хуитыныгъэр хъумэнымкІэ Къэбэрдей-Балъкъэр щІыналъэ ІуэхущІапІэм ПИ №ТУ07-00117-м щІэту ятхащ

Зы илъэсым газетыр 156-рэ къыдокІ «Издательство «Южный регион» ООО-м щытрадзащ. 357600, Ставрополь край, ЕсэнтІыгу къалэ, Никольскэ уэрам, 5-А

Мы къыдэкІыгъуэм елэжьахэщ: жэуап зыхь секретарым и къуэдзэ Джатокъуэ Марьянэ, корректорхэу Щоджэн Заирэ (3, 4-нэ нап.), Щоджэн Иннэ (1, 2-нэ нап.). КомпьютеркІэ газетым и теплъэр ящІащ Ныр Саидэ, Щомахуэ Марианнэ, сурэтхэм елэжьар Бицу Жаннэш.

Номерыр «Адыгэ псалъэм» и компьютер ІэнатІэм щагъэхьэзыращ.

Газетым Іэ традзэн хуейщ сыхьэт 20-м, щытрадзар сыхьэт 20.00-рщ.

Индексыр П 5894 • Тираж 2.106 • Заказ №492